

18de Aarg.

1887.

34te Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af N. Thronsen.

15de Juli. — 13de Hefte.

Decorah, Iowa.

Vaa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the P.-O. at Decorah as 2nd class postal matter.

En interessant Fortælling.

Fortællingen „Skolelæreren og hans Søn“ er nu færdig fra Bogbin-
deren og sælges heftet i Omflag for 30 Cts., indbunden i Papbind for 45
Cts., i smukt Shirtingsbind for 60 Cts. og i smukt Shirtingsbind og
Guldsnit for 75 Cts. 3 Partier gives den sædvanlige Rabat. Requisitioner
saavel i Partier som enkeltvis sendes til Hovedkommissionæren,

Lutheran Publishing House, Decorah, Iowa.

J. J. Audubons Biografi med Portræt, Ratten, et Relief af Thorvaldsen, Den udmærkede Fortælling „Anna“, Kurfyrstinde Elisabeth af Brandenburgs Biografi

og meget andet Læsestof (4 Hefter af „For Hjemmet“)
sendes portofrit for 35 Cts. Adresse:

R. Throndsen, Bog 1014, Decorah, Iowa.

10 celdre Bind af „For Hjemmet“,

(120 Hefter med sammenhængende, udvalgt Læsning) sendes portofrit for
\$7.50. 6 Bind for \$5.00. 1 Bind for \$1.00.

Adresse: R. Throndsen, Decorah, Iowa.

U n m. Ved et Bind fortaaes 12 Hefter. De Bind, som for Tiden kan staaes, er 18de samt
20de til 22te.

Meneely & Company, West Troy, N. Y.,

Klokker. Fordelagtigt bekendt blandt Almenheden
siden 1826. Kirke-, Kapel-, Skole-, Brand-
alarm og andre Klokker; ogsaa forskjellige Slags Klokkespil.

J. J. O. Gremm.

sælger

**Pianoer, Orgler, Violin-Streng, Sy-Maskiner,
Og, Naale etc.**

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælges.

Se ind til ham, førend De afflutter Handel med
nogen Anden.

**Pianoer og Orgler stemmes, og Arbeidet garan-
teres.**

Office i det gamle Post-Office ligeoverfor St. Cloud Hotel.

1 1/2

DECORAH, IOWA.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

18de Aarg. }

15de Juli 1887.

} 13de Hefte.

Sjögutten tænker paa Hjemmet.

Hjemve.

(Af Wilhelm Fr. Koren).

Hvad er det for en selsom Magt,
Som drager Tanken mod det Fjerne
Dg dybe Længsler's Ild har vakt?
Hvad heber denne blide Stjerne,
Hvis Straaler ind i Sjælen gaa
Dg bringe Hjertet til at slaa?

— Jeg har et Hjem, hvor Fader bor,
Hvor tryk jeg laa ved Moders Hjerter
Dg hørte barnlig glad hvert Ord,
Da hun om Jesus først mig lærte;
Der borte, fjernt bag Bjerge blaa,
Der varme Hjerter for mig slaa.

Der sloi min Tid saa frydsuldt hen,
Dg flød end Taaren tidt i Skolen,
Saa spandt den dog saa snart igjen
Som Morgendug i Foraarsolen, —
Der er mit Hjer, didhen jeg maa
Der varme Hjerter for mig slaa.

Ja, Hjemve er den stille Magt,
Som griber Hjertets dybe Streng,
Den tause Klang, som der er vakt,
Bil Hjertets skjulte Døre sprænge.
Jeg kan ei andet — hjem jeg maa —
Der varme Hjerter for mig slaa.

* * *
Jeg har en Fader mægtig, god,
Som bor i Himlen i det Høie,
Han lyser hjærlig for min Fod
I Sorg, i Glæde, Savn og Meie;
De Engle rene om ham staa, —
Der varme Hjerter for mig slaa.

Did staar min Længsel og min Lyst,
Til Hjemmets Glæde i det Høie,
At trydes ved min Fælsers Bryst,
At se hans lyse, milde Die
Dg samles med de frelste Smaa, —
Der varme Hjerter for mig slaa.

D, kunde jeg ei stunde did,
 Dg var mit Hjerte uden Længsel,
 Hvor blev da Maalet for min Fd
 Dg Haabets Glæde i min Trængsel?
 Saa iler jeg mit Hjem at naa,
 Der varme Hjerter for mig flaa.

Et Overblik.*)

Vi leve i en Tid, i hvilken Aanderne med større Bestemthed, ja med større Fiendskab end nogensinde forhen stille sig op mod hinanden. Alt forener sig som til en forfærdelig Afgjorelsens Kamp paa Liv og Død. Dg Tro paa den ene Side, Bantro paa den anden Side — det er i sidste Grund Løsenet, eller, som det ogsaa kan udtrykkes: Lader os tragte efter det som er her ovenil (Cultus) — Lader os tragte efter det som er nedenil, paa denne Jord (blot Cultur) — det er de afgjorende Modsetninger, om hvilke det gjelder.

Altsaa — gives der en Gud og en usynlig Ewigheds-Verden, med himmelske Kræfter og Love, eller gives der blot en Verden, som vi kunne opfatte med vore fem Sandser og gribe med vore Hænder, og Intet, aldeles Intet udenfor den? Er Døden Begyndelsen til et nyt Liv, i hvilket vi skulle faa et nyt Syn, ny Hørelse, Smag, Lugt, Følelse, og saaledes vedblive at føre et fuldt bevidst Liv, eller er den en Tilintetgjørelse af alt personligt Liv, en evig Tomhedens Grav? — det udgjør den egentlige Grundforskjel mellem begge Leire.

Vistnok er Modsetningen mellem Troende og Bantro ligesaa gammel som Verden. Sethiter og Kainiter ere to Navne, der i Tidens Begyndelse staar som tvende urgamle Mærkestene. De betyde ikke Andet end: Tro og Bantro. Derfor har det dybtstuenende „Verdensbarn“, som Goethe kaldte sig selv, med Rette sagt: Verdenshistoriens dybeste Thema, altsaa Hovedspørgsmaalet i alle denne Verdens Tider er: Tro eller Bantro. Men, hvad det for os vigtigste Tidsaffnit, Tiden efter Kristus betræffer, saa har Troen lige til den sidste Tid været en Magt i den kristelige Kirke. Har der end altid været mange enkelte Bantro, saa har dog Kirken med dens Kristusstro, i det Hele og Store været Folkenes Opdragerinde. Dg omendstjont den kristelige Tro, især i Tiden før Reformationen, var opblandet

*) Dette Stykke er Indledningen til et apologetisk Værk, hvoraft vi agte at meddele nogle Stykker i „For Hjemmet.“ Det heder „Populære Streiftog mod vor Tids Bantro“ etc. af Eduard Kupprecht, Præst. Det er oversat paa Norsk af Provst N. Fries, forlagt af Cammermeier og sælges i Lutheran Publ. House, Decorah, Iowa, for \$1.00.

med megen Overtro — den ægte Kristentroes Grundtræk kunde man dog altid se skimte derigjennem. Heri indtraadte dog en stor Forandring fra Midten af det forrige Aarhundrede. Ved Reformationen var Menneskeaan- den bleven løst fra Overtroens falske Autoritet. Istedetfor denne havde Luther bundet den saa meget fastere til den eneste sande, til selve Guds Autoritet. Men Gud lever og taler i B i b e l e n s Ord. Dette havde han selv erfaret, da han i sin dybe Sjælenød kæmpede for Trost og Lys. Med den dommende Løvs Torden havde Bibelen truffet hans Hjerte; med den milde Susen fra det glade Budskab om Syndernes Forladelse havde den vederkøbet hans Sjæl, og staaende paa Bibelens Grund fuldbyrdede han sit verdensfornyende Verk. Paa denne Maade havde Bibelen for ham bevist sig at være den levende Guds eget Ord. Gud i hans Bibelord — det var den faste Grund, paa hvilken han stillede sig selv og den rensede Kirke.

Men Mange vilde være klogere end denne Kæmpe. De havde aldrig erfaret noget af det, Luther havde følt, da hans Hjerte, trykket af Syndens Byrde, var bragt til Fortvivlelsens Afgrund. Derfor havde de heller ikke høstet nogen personlig Erfaring om Bibelordets helbredende og forløsende Kraft. De fandt sig særdeles vel i deres af Synd og Død opshulte Verden. De søgte kun et jordisk Paradis. Deres Maal var: Nydelse, Svælgen i Mad og Drikke, eller i det Høieste i verdslig Kunst og Videnskab. De holdt sig for karste og vare tilfredse med „denne“ Verden. Derfor blev ogsaa Bibelordet dem snart en ligegyldig Ting. De Karste have jo ikke Lægen behov. Og fordi Bibelordet fordrer et Liv i Fornægtelse af Verden og dens Lyster, ogsaa dens Videnskyster, saa; stod det dem i Veien og de h a d e d e det som en Forstyrrelse af deres kjødelige Sind og deres mægtige Videnskab. Derfor gik de et Skridt videre og sagde: Luther har vel brudt Pavenes Tyranni, men ladet den Tyran, der hedder „Bibel“, blive staaende. Velan! lader os sønderrive ogsaa disse Baand og kaste disse Reb fra os! Vi ville i vor Tro ikke længere være bundne til dette Bibelord. Vi ville tro, hvad vi med v o r e Sandser og Tanker kunne fatte og begribe, og intet udover dette. Thi denne Bibel er Menneskeord, Overtro som saameget Andet af, hvad Luther havde feiet ud. Det er den sidste Levning af den mørke Middelalder, som maa kastes paa Døren. Paa denne Maade fortsatte vi det Reformationsverk, som Luther kun halvveis har fuldført. Vi vise os da som Reformationens ægte Sønner.

Saaledes talte disse Dverge, idet de med Ringagt saa ned paa Kæm- pen. Intet Under! De havde aldrig smagt noget af den tilkommende Verdens Kræfter, der fra Bibelordet strømmede ind i en Luthers sonder- knuste Hjerte. Det Brød der ikke smagte dem, traadte de under Fod, fordi de vare mættede i deres Daarskab. Og for at de med god Samvittighed skulde kunne tilintetgjøre ogsaa Bibelens guddommelige Autoritet, saa be- gyndte de at forfæ i den, for at finde en Støtte herfor i den selv. Saa- danne Støtter fandt de nok af; thi „mod den Forvendte viser du dig forvendt.“ De fandt U n d e r e. Vort med dem! De stride mod den

menneftelige Fornuft! Saa fandt de Modfigelser, som de ikke kunde og heller ikke vilde løse. Derfor — bort med denne Fabelbog. Gud, Dyd, Udødelighed — det alene er den sande Religions Indhold. Alt andet er Sværmeri. Fornuftreligion, ikke Aabenbarings- og Bibelreligion — det blev den engelske Deismes Slagord.

I Frantrige, under en Rousseau, Voltaire og Andre gif man endnu dybere ned, lige til den nøgne Materialisme, der endog bortkaster Troen paa Gud og Udødelighed. At med det samme ogsaa al Dyd svandt bort — det godtgjorde den franske Revolution med alle dens Grueligheder. Engelsk Deisme og fransk Naturalisme, der aldeles ikke ved af nogen Gud, men kun af „Natur“, naaede ogsaa til Tydskland. Der var dog endnu saa meget Alvor hos det tydske Folk, at det ikke vilde vandre paa Frantriges Veie. Man lod sig noie med den engelske Bantro og tillod endnu, at Kristus spillede en Rolle som „Dydens vise Lærer.“ Dette var Nationalismen, den saakaldte Fornuftstro, der med Fornuftens Sag klippede ud af Bibelen, hvad der ikke var den tilpas, f. Ex. Underne. Og her havde nu Enhver sin egen Sag, som Enhver havde sit eget Hoved. Mængden klippede saa meget ud, at der ikke blev stort mere tilbage, end det hvide Papir og Bindet.

Da som Folkenes Undertrykker, Napoleon. Medtraadt under hans Fjernfødd, lærte man at søge tilbage til Fædrenes gamle Kristengud. Denne hjalp ud af Nøden, og man mærkede atter hans Vandepust fra det gamle Bibelord. Man troede igjen, at der var en Magt, som stod over Menneftemagt, en Fornuft, som var høiere end Menneftefornuft, og at denne uendelige Guds kraft netop var inde sluttet i den foragtede Bibel. Saa begyndte da den gamle Bibeltro at vaagne til nyt Liv. Men dette Vandens Veir trængte ikke ind i Folkets Masse. Mørket vilde ikke rømme Marken. Den gamle Rationalisme med dens tørre Moral var tilintetgjort af de Lærde. Men den var ikke udryddet af Folket. Den gamle onde Fiende rakte derhos Bantroen nye Vaaben. Han opvakte en hovmodig Philosophi, der gjorde det lille Mennefte til Gud, og en Naturvidenskab, der ikke længere behøvede en Gud til at skabe Verden. Hertil kom saa de store Digterhryster, der befjendte sig selv som „Verdensbørn“, „troende paa de fem Sandser“, d. e. Bantro, — som deciderte, d. e. afgjorte Iffekristne. Og deres herlige Digterværker henrykkede Hjerte og Dre. Men med den søde Honning indslugede man ogsaa Forgiften, der laa skjult i deres store Digterfabninger, nemlig Bantroen.

Mod den gjenopvaagnede Tro traadte da en ny Fiende i en ny Rustning, for at optage den gamle Kamp mod Bibeltroen. Den Rustning bestaar i en Sammensætning af den gamle Rationalisme, den gudløse Philosophi, den gudløse Naturvidenskab og den kristusfiendtlige Literatur. Denne Rustning kalder man „den moderne Dannelse.“ I „den moderne Dannelses“ Navn kjæmper man derfor nu mod Bibeltroen. Den er ikke noget dannet Mennefte, som endnu kan holde fast paa Bibel- og Kirke-Troen. Saa

lyder Talen nu. Hvor forandret er dog ikke Stillingen i Verden blevet mod før! Engang var Kirken Folkenes Bogterinde og Opdragerinde. Nu ere de blevne gjorte myndige af den „moderne Dannelsse“ og spotte Kirken som en taabelig Kvinde der kommer med Ammestuehistorier. Kirken maa rumme sine Stillinger. Den bliver stødt hen i Krogen, bliver gjort til en Privatanstalt, til hvilken alene de „Dumme“ holde sig, medens Folkene i det Hele staa paa egne Ben og raabe: „Denne Verden er Alt.“ „Udenfor den er Intet!“ I Folkenes Midte staar nu den store Afgud, „Staten“, med sin Kultur. Den er bleven den almægtige Gud, hvem man har at tilbede, og hvem det tilkommer at tale det sidste Ord i alle Ting, ogsaa i det, der vedkommer Religionen. Den skal uddanne Bibelreligionen til Humanitetsreligion, der intet Andet forkynder end:

Vi Alle tro paa En, eller og paa ingen Gud!
 Kristnen, Jøde, Tyk — paa Et det kommer ud!

Men en Humanitet, der ikke vil vide af Divinitet, d. e. af Gud, bliver til Bestialitet, og en saadan bestialt Humanitet, der hverken tror paa nogen Gud eller nogen Dom, den have vi seet rase i Frankrige.

Sammenfatte vi da Nutiden i et Overblik, saa kunne vi sige: Tvende Leire staa skarpt imod hverandre. Den ene Leir er Troens, den anden Bantroens. I den sidste gives der to Hovedretninger. Vi kunne kalde disse et hderste Venstre og et Høire. Det hderste Venstre er *K a d i k a l i s m e n*. Den har sit Navn deraf, at den vil oprykke alt med „Roden“ (radix.) Dens Feltraab er: Ingen Gud, ingen Udødelighed, ingen Sjæl, ingen fri Villie, ingen Tro, ingen Religion, ingen Kirke længere! Men bort da ogsaa med alle j o r d i s k e Baand, som sætte Skranke for Hjertets egne Begjærligheder! Intet Egtekab, ingen Eiendom, ingen Throner og Fyrster, heller ikke længere nogen Forskjel begrundet i ulige Dannelsse! Lige Arbeide og lige Ndhjælp. Der gives Intet, uden hvad vi kunne gribe med Hænderne, nemlig Materien. Alt, ogsaa det Sletteste, sker med Naturnødvendighed. Saaledes er, efter Bogt og Moleschott, Livets Formaal intet andet, end at æde, drikke, bade sig, sove, arbeide og tilsidst at gjøde Jorden.

Vi høre andre sige: „Fremtidens Religion“ (forresten en Misbrug af dette Ord der, hvor man ikke længere har nogen Gud) „er *M e n n e s k e t*“. Han er det Første, det Høieste og det Sidste. „Saa længe Mennesket endnu ved en Tanketrevel hænger fast ved Himmelen, er der ingen Lykke for ham paa Jorden.“ „Mennesket alene er vor Gud, vor Dommer, vor Forløser; udenfor Mennesket er der ingen Frelser. Mennesket er nødvendigt for Gud (for di Gud alene eksisterer i Mennesket) men Gud ikke for Mennesket.“ En italiensk Minister har endog offentlig for det italienske Folk udtalt disse forfærdelige Ord: Jeg anerkjender ingen Gud, hvem jeg skulder Regnskab. Jeg har alene at svare for min egen Samvittighed og Tidssaaenden. Blandt Diplomater gives Ordet „Gud“ ikke længere. Udslipper dette Ord tilfældigvis Noget, saa vækker det kun Latter! Saa omtrent lode Ordene. — Ifte

stort anderledes udtaler sig en Strauß og Hartmann. De have begge grundigen brudt med Kristendommen, ja med al Religion. Thi hvad de endnu med en Misbrug af Ordet kalde Religion, forsjener ikke dette Navn. Religion er kun der, hvor der er Bøn, og Bøn er kun der, hvor der er et hørende Øre, en personlig Aand. Naar denne hele Aandsretning træder frem i bestemt videnskabelig Form, hedder den Materialisme, fordi den kun kjender Materie, og anser Aand for et Pust ud af Naturen, som Sprit af Vin (spiritus vini). Denne Materialisme har nu ogsaa bemægtiget sig det praktiske Liv og gjort sig bred paa det politisk-socialt Felt. Dens Børn er vor Tids Socialisme og Kommunisme, de røde Internationale, der ere optraadte i Frankrige med blodrøde Faner og have aabenbaret til hvilken Bestialitet en saadan materialistisk Aandsretning fører. Deres Løsen er: Ned med Gud, ned med Kongerne, med Ægtefædet, med Eiendommen, med Videnskab og Kultur. Al Forskjel maa forsvinde mellem Fattig og Rig, Stor og Lidet, Herre og Tjener (naturligvis ogsaa mellem forstandig og dum, sund og syg? altsaa alle Slags Forskjel?). Lader os æde og drikke (hvorfor ikke ogsaa myrde, stjæle, bedrive Utugt, saa meget vi kunne?) thi imorgen dø vi. Og om Noget ikke vover at drage disse Konsekvenser i det daglige Liv, kommer det simpeltthen deraf at han er inkonsekvent. Saaledes ere altsaa de Radikale i Videnskab og Liv.

Men i Bantroens Feir gives der ogsaa et Høire. Det er de Liberale. Disse indse meget vel, at dersom Kommunen fik Herredømmet, saa vilde den hele Verdensorden styrte sammen, fordi den ophæver alt sædeligt Livs Grundlove. Derfor træde de selv frem i Kampen mod det yderste Venstre, men udrette ikke det mindste. Thi de ere blot inkonsekvente Læredrenge, medens hine ere de konsekvente, saldt udviklede Mestere. De Liberale med deres kirkelige og politiske Liberalisme tro, at de have forpagtet Bisdommen. Men deres Undergang vil alligevel ikke være langt borte. Det er alene den Konsekvente som fejrer, enten den til Venstre (Radikalismen) eller den til Høire (Kristendommen).

Hvad er da de Liberales Løsen? De sige: Vi ville ganske vist have Religion; men en „Frihedens“ Religion, en saadan, som Enhver finder for godt at danne sig selv. Den dogmatiske Kristus, Bibelens Dogmer d. e. bestemte Troessætninger, Kirkens Dogmer, dem ville vi ikke vide af. En Gud, som har aabenbaret sig selv i Jesus som Solnen fra Evighed, og i de hellige Propheter og Apostler, som virkelig har nedlagt sit usejlbare, guddommelige Ord i Bibelen, en saadan gives ikke. Jesus var et guddommeligt Menneſte, i hvilken Menneſtehedens Væsen (den sædelige Idee) er kommen til fuldt Udtryk. Han er altsaa kun Menneſtehedens Blomst fra ned en af, ikke Guds enbaarne Søn herovenfra, født af Faderen fra Evighed.

Den historiske Kristus — sige Andre — er kun at betragte som et Tilſprang, et Anlæg til den ideale Kristus. Senerehen ville Mænd træde

op, i hvilke den ideale Kristus endnu træder fuldkomnere frem, det vil sige, i hvem Ideen, Tanken om en Kristus, en Verdens-Opfyldiggjører bliver meget fuldstændigere virkeliggjort, end det kunde ske i hin jødiske Rabbi og paa en Tid, der i Kulturhøide stod saa langt under vor.

Endenfor denne Liberalisme findes der saaledes vistnok forskjellige Trin; men alle ere de enige i, hvad de ikke ville have, nemlig den gamle bibelske Kristendom med dens Dogmer, bag om hvilke deres Taager og Dunster ikke kunne finde Stjul. De raabe derfor Alle: Liberalisme d. e. Frihed! Statens Frigjørelse fra Kirke og Bibel — en Stat uden Religion, altsaa en aldeles irreligiøs Stat, saaledes som endnu aldrig nogen hedensk Stat har været det. Endogsaa den romerske Stat var en Surmuler og Pietist i Sammenligning med de Liberales moderne Stat. Men fremfor Alt maa Kirken ikke have den samme Ret og kunne blive fri fra Staten. Thi man har en Fornemmelse af, at fik den Frihed, vilde den først ret udfolde sig i sin Herlighed. Derfor skal Kirken, fra at være Statens ligestillede Medhjælperinde, stige ned til at blive dens Tjenestepige, den Slavinde, hvem den kan diktere sine Befalinger endogsaa i de dybeste Samvittighedsanliggender, og hvem den uden Videre kan „sætte i Stofken“ (Ap. Gj. 16 24), saafremt den ikke godvilligen taaler, at Styngen lægges den saaledes om Hænder, Fodder og Hals, at enhver Statæmbedsmand kan drage den saa stærkt til, som han lystet. Fremdeles raabes der paa Egteskabets og Skolens Frigjørelse fra Kristendommen, obligatorisk (tvungent) borgeligt Egteskab, der bliver begyndt og selvfolgelig fortsat uden Guds Ord, uden Bøn og Velsignelse, uden Daab, uden kristelig Opdragelse, uden Konfirmation; der gjør selve Kirken til et vederstyggeligt Babel, saafremt den ikke formaar at hævde sig selv gennem den alvorligste Tugt. Endelig kræves Kommunalstoler, i hvilke Kristendommen er kastet paa Døren, og hvor der ikke høres noget Bestemt om Religion, hvor der altsaa ikke længere bliver bedet, hvor man ikke under Opdragelsen maa anvende Paavirkninger, hentede fra Kristendommen, fordi Atheisternes (∴ Gudsfornegternes) Børn da med Rette kunne besvare sig derover.

Saa længe dette Maal imidlertid ikke fuldt ud kan naaes, skal der være „Simultanstoler“ (∴ Skoler, hvor Befjendere af enhver Religion paa en Gang nyde Undervisning) enten blot for de kristelige Konfessioner, eller ogsaa tillige for Jøder. I første Tilfælde maa der ikke falde et Ord om evangelisk Kristendom, i det andet intet kristeligt Ord, men kun foredrages almindelig Religion, det vil sige religiøse Fraaser. Den religiøse Undervisning skal i ethvert Fald alene tilfalde den Geistlige, thi man har da det Haab, at det især i Byerne meget bebyrdede Præsteskab, ikke skal blive istand til at indprente Børnene saa mange Bibelsprog og Psalmer, som hidtil, og at Hjerterne saaledes skulle modtage saa lidet som muligt af den Sød, der ofte først i Anfægtelse, i Nød og Død har spiret op, og hidtil skjænket Folkene deres bedste Styrke, ligesom den ved mangt et

Dodsleie har bevist sig som en „Guds Kraft,“ efter at den i lange Tider, maasse fra Barnearene af, har ligget som en død Skat i Jorden.

Saa længe man altsaa endnu ikke kan faa Religionen ganske drevet ud af Skolen, saa stiller man den iallesald ikke længere op paa Kathederet, som Kjernepunktet i den hele Opdragelse, men sætter den som et andet Fag i en Krog af Skolestuen, paa lige Trin med Regning, Læsning og Skrivning. En S m u l e Religion synes nok Liberalismen ikke kan ståde. Men at gjøre Menneskene til kristelig-religiøse Personligheder, med Kristendommen siddende fast i Hjertet — det vilde jo tage Magten fra Liberalismen selv. Den har en Følelse af, at et i Sandhed kristeligt Menneske, med det gamle Bibeldord og de gamle Dogmer i Hjertet, umuligt kan blive en liberal Fanatiker.

Kirken selv skal ogsaa af Liberalismen blive lykkeliggjort med dennes herlige Frihed, d. e. Toiesløshed. Den skal blive fri fra G u d s O r d (thi Bibelen er kun et ærbørdigt religiøst Dokument) og fra Fædrenes Beskjendelser. Enhver skal have Lov til at prædike, hvad han efter sin saafaldte vidensfabelige Erfjendelse finder for godt. Dette er den meget roste Læ r e r frihed. Altsaa, idag Prædiker En, at Kristus er sand Gud. Om et Aar eller saa prædiker maasse en Anden, at han er Josef's naturlige Son. Dette er da at o p b y g g e Menigheden efter nyeste Facon. Ogsaa Menighedslemmernes H j e r t e r skulle blive frie for Guds Ord og dets Dogmer. Enhver skal faa tro, hvad han finder for godt, men NB. alligevel kunne forlange at b l i v e a n s e e t for et sandt og virkeligt Lem af Kristi Kirke.

Dette er Liberalismens skjønne T r o e s f r i h e d og S a m v i t t i g h e d s f r i h e d. Ogsaa andre Folk indrømme gjerne Menneskene Samvittighedsfrihed, og lade dem tro, hvad de ville. Men de sige da: Naturligvis maa du s t r a y træde ud af den Kirke, hvis Grundsætninger du ikke kan hylde eller tiltræde. I enhver Forening er dette i den Grad selvsforstaeligt, at man simpelthen viser en saadan ud. Men Kirken skal naturligvis ikke engang have saamegen Ret som en hvilken som helst Forening med faste Statuter. Den skal ikke være andet end en Tumlplads for de mest modstridende Aander og Meninger.

Saaledes er Liberalismens Kirkebegreb. Med et Ord: Liberalismen har den Godhed at gjøre Alt frit. men vel at mærke kun frit fra Guds Ord, fra Kirkens, af den dybeste Livserfaring fremvovede Bibeltro, fra den gamle kristelige Sæd og Skik, men fremfor alt ikke fra — Skylden. Der gives jo ingen Skyld, kun medfødt menneskelig Indskrænkning. * „Vi befinde os saa vel i dette vort gode Skind, at vi ikke ønske os nogen bedre Lod.“ „Vi ere saa rige og saa mætte og trænge ikke til Noget.“ Saaledes omtrent taler den Generalforpagter af al Nutidens firkelige og politiske Visdom, som paa en høist „liberal“ Maade pleier at betitle alle dem som Narre, Surmulere, Reaktionære. der tillade sig at nære andre Tanker, end denne useilbare Pave foreskriver, og som i Egenstaa af firkelig Retning har anmasjet sig Navnet P r o t e s t a n t f o r e n i n g. Den protesterer i ethvert

Fald ogsaa virkelig mod Alt, hvad der ikke er udsprunget af dens eget Hjerne, men anmelder sig som overnaturligt. Nu — deres Fodder staa allerede for Døren, som skulle udbære denne Ananias med hans paa det religiøse Gebet loagnagtige og bedragende Mand. Det er de „Radikale.“ I Videnskaben har allerede Strauß og Hartmann paataget sig at udføre denne Gravertjeneste. Paa det praktiske Felt ville de Internationale fuldbyrde den. Thi hvormeget end Liberalismen stamper derimod, saa er den dog alligevel intet Andet end en stumperagtig Forarbejder for Radikalismen, for hvem den aadner Dørene. Den, som nemlig ikke længere frygter og ærer Gud og hans Son, eller Bibelordet som Guds sande Ord, men danner deraf en Bognæse, som Enhver kan dreie og vende, efter som han finder for godt — den borttager det kraftigste Bærg, Folket har mod „Dyret“ i Menneskenaturen; den overskærer det stærkeste Baaud, med hvilket det er bundet; den styrter tilligemed den høieste Autoritet ogsaa de lavere, som i Folkebeviistheden alene have deres faste Støtte i hin; med Alterne nedbryder den ogsaa Thronerne, med Thronerne ogsaa Forældremyndigheden. Den legaliserer Revolutionen mod det fjerde, femte, sjette, syvende Bud, idet den ophæver den ubetingede Lydighedspligt mod det første, andet og tredje Bud, d. e. mod den bibelske Aabenbarings Gud. Og dermed er Socialdemokratiet sat paa Dagsordenen.

Stillingen er altsaa denne: I Vantroens Leir er der et Venstre og et Høire, Radikalisme og Liberalisme. Men de ere enige i Et, nemlig i hvad de ikke ville, enige i at fornegte Kristendommens Gud, Bibelordet, den kristelige Troeslære, den kristelige Sæd og Skik, kristeligt Vgteskab, Skole og Stat.

Hvorledes staa nu du, kjære Læser? Skulde du allerede med fuld Afgjørelse tilhøre Vantroens Leir? Næppe! Thi da vilde du ikke engang tage disse Blade i din Haand. Men maaste vakle du frem og tilbage mellem Tro og Vantro. Da er en Forhandling med dig endnu mulig. Fremfor Alt siger jeg dig: Saaledes kan det ikke vedblive. Du maa bestemme dig. En stedsevarende Uafgjorthed er ikke mulig. Det menneskelige Hjerte kan ikke holde det ud i en saadan Uvisshed; det bliver ved den altsfor ulykkelige og sonderrettedet. Vantroens Angreb ere desuden altsfor stærke til, at det kan gaa paa den Maade. Bliver du ikke snart fast i Troen, saa bliver du sikkert et Bytte for den afgjorte Vantro.

Men — spørger du — hvorledes skal jeg da begynde, for at mit Hjerte kan blive fast og sikkert? Det skal jeg sige dig. Spørgsmaalet er først og fremst: Hvosra stammer dine Tvivl? Der gives to Hovedkilder. De fleste Mennesker komme paa denne Maade ind i Tvivl og Vantro: De elske Synden og Usandheden, de ville ikke kæmpe mod Bellysten, Gjerrigheden, Breden, Havesygen, Misundelsen, Hofmodet. De lade de onde Lyster mere og mere faa Herredømme. Saa kommer Bibelen og Kirken, med Straf og Dom over deres Liv. Samvittigheden i deres Bryst raaber dertil et frygteligt: „Ja og Amen.“ Hvad skulle de saa gjøre? Enten maa

de vende om, forandres fra Grunden af, for at finde Fred, eller ogsaa maa de med Magt døve Samvittighedens Røst og indbilde sig, at der gives ingen Gud, som ser, hader og straffer det Onde; Bibelen og Kirken sige de da er en stor Løgn, Religionen en Overspændthed. Saa faa de ogsaa en falsk Ro, nemlig Dødens Ro og kunne vedblive at leve i deres Synder og i deres Skam. Altsaa: „Hvo som gjør Ondt, han hader Lyset, den guddommelige Sandheds Lys, fordi det straffer hans onde Gjerninger.“ Og af Had indbilder han sig: Der gives intet Lys, ingen guddommelig Sandhed, hvilken jeg skylder Lydighed.

Saadan er de Flestes Bantro. Den stammer fra et Hjerte, der elsker Mørket, ikke Lyset. Er det saaledes du er kommen til din Bantro — har du Brændemærke paa Samvittigheden? Da gives der for dig kun en Ve, paa hvilken du kan komme til Troen. Dette er Veien: V end om, g j ø r B o d ! Thi om end din Forstand tusinde Gange blev overbevidst om Kristendommens Sandhed, om du end ikke længere kunde finde nogen- somhelst Udflugt, men maatte lade din Fornuft tages tilfange — dit Hjerte vilde dog sige: Nei, jeg vil ikke tro, thi det hader jo Lyset. Altsaa at komme til at hade Løgneren, hade Synden, at elske Sandheden, at blive fuldstændig oprigtig og ærlig — det er den Ve, du maa gaa. Men at omvende dit Hjerte saaledes, kan intet Menneske. Det kan ingen anden end den almægtige Gud — naar du selv vil lufte op for ham.

Men der gives ogsaa en anden Kilde til Bantro. Det er Forstand en. Der gives ædle, redelige Sjæle, der hade Uret og elske Sandhed. De have imidlertid i Selvfaber, af Bøger, Aviser, Familieblade indsuget en Mængde Tvivl og Betæneligheder angaaende den kristelige Tro. Af disse plages de som af en Myggesværme. De ønske at kunne tro. Men saa kommer der en Tvivl fra en Kant, en Betænelighed fra en anden og stiller sig som en mørk Sky foran Hjertet. Hvert Dieblit heder det: Ja — hvem ved? Ja — men alligevel — ! Ja — men kanste? Ja — men i den og den Bog, i det og det Tidsskrift har det staaet o. s. v. Arme, ullykkelige Menneske! Dig har en overfladist Læsning berøvet Freden og din Barne- troes Visshed. Du kan ikke længere med Tillid bede. Du faar den Tanke: „Naar Alt kommer til Alt, er der ingen Gud.“ Du kan ikke længere læse noget Evangelium: „Strauß skal have bevist, at de allesammen ere uægte.“ Det er, som om der indeni dig lød en haanende Stemme, naar du læser de første Kapitler hos Moses. Naturvidenskaben, den ægyptiske og kinesiske Historie skal jo have vist, at den antagne Verdensalder, 6000 Aar er feilagtig, at Menneskene nedstammer fra Aerne, at der i Begyndelsen ikke blot var et Par Mennesker. Disse og lignende Myggestik plage dig. Er det ikke saa? Og dog ønsker du saa inderlig at kunne tro. Du tænker med Bemød tilbage paa din Barndoms tabte Paradis, da du kunde bede saa hjerteligt, tro saa freidigt, haabe saa fast. Giv dog ikke tabt, du arme Menneske. Ogsaa jeg var engang en saadan Tvivler. Der er endnu Hjælp for dig. Man har sagt dig, at kristelig Tro og det 19de Aarhundredes Dannelsen ere

uforenelige. Den, som i vore Dage vil gjøre Fordring paa Dannelse, maa lade den religiøse, den kristelige Verdensanstuelse fare. Det vilde være slemmt. Thi er Kristentroen guddommelig Sandhed, saa maa den kunne udholde Prøvelsen af enhver Tid og af enhver Dannelse. Men denne Prøvelse har den holdt ud i 1800 Aar, under Kampen, ikke blot mod „Kjød og Blod,“ men ogsaa mod enhver Videnskab. Dens bitreste, mægtigste Forfølgere — hvor ere de? De ligge brændmærkede i Støvet, lige fra hin Celsus i det 2det Aarhundrede, der førte al sin hedenste Visdom, al sin Spot og Haan i Marken mod Bibelen, til Voltaire, Feuerbach og Strauß, som lode det kraftigste Skjts, de kunde hente ud af Vantroens Rustkammer, iordne, og raabte: „Om 50 Aar er det ude med Kristendommen!“ Hvor ere de nu disse Mundhelte? Deres Bomber ere forlængst sprungne og have udfastet en Hoben stinkende Smuds; alle deres Løgnbeniver ere forlængst afkræftede, medens ikke et Sprog af Bibelen er bleven roftet, ikke et Kirkespir er bleven styrtet. Med Hyl og Fortvivlelseskrig er Voltaire, som hans Røge beretter, gaaet bort, idet han tilbød at give Halvdelen af sin Rjempeformue for et eneste Leveaar. Med kold Beslutsomhed, uden et Glimt af Fred og Haab over sit Ansigt, have vi seet Feuerbach og Strauß at dø. Og Bibel og Kors? — De staa endnu den Dag idag; midt i Tidens Træfald finde de stedse nye og begejstrede Tilbedere. Forkastet af det hændende Vesterland rejser Korset sig stedse seierligere blandt Hedningerne. Og — hvorledes? Er det lutter Svagheder, dumme, overtroiske Fantaster, som staa i de Troendes Rækker? Den, som siger dette, er en elendig Løgner. De største Aander, Lys af første Rang i Videnskab og Kunst, i Fredens og i Krigernes Rald, have været oprigtige, fromme Kristne. Fra hvem have vore smaa Aander oft deres Naturvidenskab? Fra en Kopernicus, en Keppler, en Newton. Og disse vare oprigtige, fromme Kristne. A. Wagner, Schubert, Tiebig ere kun enkelte af de mange store Navne i den nyere Tid. Den mest glimrenne Aand paa det filosofiske Gebet, Schelling, var en Kristen, og den skarpeste Tænkter, Kant, troede paa en personlig Gud, paa Dom og en evig Gjengjældelse. Hans mest berømte, selvstændige Efterfølger, Herbart, Mathematikeren med den skarpslebne Forstand, stod paa kristelig Grund. Leibniz, maaste den ypperste og lærdeste Aand siden Reformationen, var en sand Kristen. Ved Siden af disse funklede Stjerner af første Rang ere Naonene Feuerbach og Strauß, der alene havde Laant deres Smule Viden fra Andre, ikke engang værd at nævnes.

Al disse saa Exempler vil du kunne slutte, at det er en skammelig, fræk Usandhed, naar man paaستاar, at Kristendom ikke kan forenes med Dannelsen og Vidensskaben. Derfor det da alene er allehaande Tvivl, der har sat sig fast i din Forstand og lig mørke Siger have trængt sig ind mellem din Bibel og dit Hjerte, da maa du af det Sagte paa Forhaand føle dig overtydet om, at Forstandens højeste Dannelse meget vel kan forliges med den saakaldte „Kulsoiertro.“ Om der kun er en Gnist af Uerlighed i

dig, saa maag du sige: Det kan dog umulig staa saa ilde til med denne Troens Fornuftmæssighed. Og da vil du være rede til engang at høre ogsaa paa den anden Part, at anstille en samvittighedsfuld Prøvelse, og ikke blot som Pilatus, trækkende paa Skuldrene og spottende at spørge: Hvad er Sandhed? men at gjøre dette Spørgsmaal med helligt Alvor og ustrømt Sandhedskjærlighed. Men lad mig da ogsaa sige dig: Prøv kun ret oprigtigt og samvittighedsfuldt! navnlig til begge Sider. Da er jeg paa Forhaand forvisset om, at dine Betæneligheder efterhaanden skulle forsvinde, og Taagerne adspredes. Det kjære Bibelord skal for hver Dag lyse klarere, varmere og mere overvældende ind i din Sjæl. Ogsaa din Forstand skal lidt efter lidt finde færre Anstødsstene, Hjerte og Forstand skal juble tilsammen: Jeg ved, paa hvem jeg tror! Den, som skriver dette, har selv erfaret det.

Lovise Scheppler.

En gudfrugtig og tro Tjenestepige.*)

Efter som Enhver haver faaet en Naadegave, saa tjener hver-
andre dermed som gode Husholdere over Guds mangeslags
Naade. 1 Petr. 4, 10.

Gun ofrede min Tjeneste og vor Guds Tjeneste ikke blot
sin Tid og sine Gaver, men ogsaa sin egen Person og sin
Helbred. Oberlin.

Naar du, kjære Læserinde, vil høre fortælle om en saadan from og tro Tjenerinde, saa ledsag os til en Dal 10 Timers Reise fra Straßburg, som danner Grændsen imellem Lothringen og Elsafz og, inde sluttet af høie Bjerge og Stove, indeholder 13 venlige Landsbyer i 3 Kirkefogne.

Dette er Stendalen (das Steinthal), hvis Navn har en god Klang i Guds Rige, fordi Fader Oberlin virkede der som et tro Jesu Vidne i 59 Aar og ved sin altovervindende Tro og ophøiede Kjærlighed omskabte Dalen og dens Beboere og nedbad over de øde Marker og de udtørrede Hjerter den guddommelige Naades Dug, fordi Sjælehyrderne, værdige Efterfølgere af Stendalens Apostel (som Oberlin med Rette kaldes) trolig fortsatte hans Bænk og staa i broderlig Forening med Fabrikterne, af hvis Arbeide disse Egnes jordiske Brød vindes, og med dem nidkjært drive Guds Gjærning.

Naar vi vestenfor Straßburg nærme os Vogeserne, saa gjennevandre vi et venligt Landskab, hvor Breuschen flyder igjennem, i Baggrunden stride

*) Om denne Herrens Tjenerinde var hidtil foruden hendes Navn blot Lidet bekendt. Disse Meddelelser skuldes for første Delen en Datter af Præsten Oberlin og indeholdte den usminkede Sandhed. Der gives mange Levnetsbeskrivelser af høitstaende Mænd og Kvinder, men saa af Tjenestepiger, hvem det var forundt at virke saa velsignelsesrigt som Lovise Scheppler, den fromme og tro Tjenerinde.

vi over en liden Bæk, som fra denne Side danner Stendalens Grændse. Vi hilse først Rothau med sine Spindeanstalter og Jernstoberier, naa snart den venlige Præstegaard og vandre over en Bakke til Foudan, som ikke pranger med storartede Fabrikbygninger, men dog driver en god Industri, Baandvæveri, hvilket den ensformige Lyd fra Væverstolene i alle Huse tilfjendegiver. Ved Siden af Landsbyens Kirke er Kirkegaarden, i hvis Midte foran Kirkedøren en liggende Sten med fransk Indskrift bedækker en Grav. Paa Jernforsets Arme ved Hovedenden er Navnet: „Papa Oberlin“ indskrevet; ved Siden af denne Grav læse vi paa et andet Kors: „Lovise Scheppler.“

Om denne Lovise Scheppler, ikke om Fader Oberlin, ville vi fortælle. Dog maa Oberlins Navn nævnes; thi uden ham vilde Lovise ikke være bleven til det, hun var. Begge tjente hinanden, enhver med den modtagne Gave, som de gode Husholdere over Guds mangeslags Naade, og deres ved Siden af hinanden liggende Grave minde os om de Ord 2 Sam. 1, 23: „elskelige og liflige i deres Liv bleve de dog ikke adskilte i deres Død.“ Oberlin var en tro Herrens Tjener, værdiget af sin himmelste Mester til i hans Navn at gjøre store Gjerninger, Lovise var hans fromme og tro Tjenerinde, om hvem vi vistnok ikke kunne fortælle Handlinger, der gjøre et Navn berømt i Verden, men som med et stille Mariafind forenede Mariadyd og iblandt Stendalens Velgjørere ikke indtager den laveste Plads.

Lovise Scheppler blev født den 4de November 1763 i Belleforse i en fattig Bondefamilie. Denne Landsby er Annex til Waldbach, hvor Fader Oberlin virkede. Dengang saa det i enhver Henseende meget sørgeligt ud i disse Egne. Trediveaarskrigen havde for 130 Aar siden tungt hjem søgt dem; længe efter Fredsslutningen dreve bevæbnede Røverbander her deres Uvæsen, en skrækkelig Pest rasede der i 5 Aar fra 1645—1650, saa at i Aaret 1651 kun en eneste Kvinde med sin 7aarige Datter skal have boet i Foudan; hun skal oftere have afmeiet og derefter forbrændt det i Engene frodig vorende Græs, for at tilintetgjøre de mange Slinger deri. — Efterhaanden befolkede Indvandrere fra de omliggende Steder denne Egn; alligevel taltes i Aaret 1700 neppe 80 Familier i hele Stendalen. Deres Elendighed og Bankundighed var lige stor, de vare klædt i smudsige Pjalter. Deres Sprog var et for hver Fremmed usforstaaeligt Kauderwelsk. Deres Sæder vare raa, den Stærkeres Ret herskede; gamle nedarvede Tvistigheder adskilte hele Familier og førte ofte til blodige Udbrud. Efter Beskændelsen vare de Lutheranere; men Kristendommens guddommelige Sandheder vare dem aldeles ubekjendte.

Iblandt dette vilde, ofte til Hungersdøden fattige Folk, som i sit dengang blot med Stov overgroede Hjem kummerlig ernærede sig af den tarvelige Kornhøst, af Stovæbler og vilde Bærer, havde Gud udseet sig Folk og sendte i Aaret 1750 til det som Præst en i Sandhed apostolisk Mand ved Navn Stuber, hvem det stakkels Folks Nød gif meget til Hjerte, og som tillige indsaa, at han først maatte indvirke paa Ungdommen for at op-

hjælpe de Eldre. Han besøgte snart efter sin Embedstiltrædelse Skolen i Waldbach. Man førte ham ind i en elendig Hytte, hvor en stor Mængde Børn sad sammenpressede og gjorde megen Larm. Præsten Stuber spurgte efter Skolelæreren; man vidste ham en udlevet Dding, som i Bærelsets Baggrund laa i Sengen.

„Er I Skolelæreren?“ „Ja, Hr. Pastor.“ — „Nu, hvad lærer I da Børnene?“ — „Intet.“ — „Hvorfor da ikke?“ — „Kjære Hr. Pastor, jeg ved selv Intet.“ — „Hvorledes har det sig da, at man har gjort Eder til Skolemester?“ — „Åh, se, Hr. Pastor, jeg var i mange Aar Sognets Svinehyrde; og da jeg er for gammel og kraftesløs til denne Tjeneste, saa har man affat mig og paalagt mig at rogte Børnene.“ Saaledes saa det ogsaa ud i de andre Skoler. 17 Aar senere, da Oberlin blev Præst der, var det vel noget bedre i Stendalens Skoler, men naturligtvis ikke videre godt, og der blev ogsaa for ham endnu meget at gjøre. Det kostede ham mangeaarig Umage blot at finde unge Folk, som vare villige til at lade sig uddanne til Skolelærertjenesten, fordi dette Kald var sunket ned under Hyrdestanden og hos Stendalens ærlige Beboere gjaldt for værdigt, hvorfor næsten ingen Fader vilde tillade sin Søn denne Bestilling. Efter at da med stor Vanskelighed ordentlige Unglinger vare uddannede, behøvedes atter meget Arbejde for at formaa Forældrene til at sende Børnene i Skolen og at bibringe dem Lyst og Flid.

Dog det lykkedes med Herrens Hjælp; efter saa Aar havde hver Menighed i Stendalen sin Lærer, sin Skole, og sine flittigt mødende Disciple. Den Fader Oberlin sølte vel, at til den opvoxende Slægts Dannelse endnu Noget manglede, nemlig Pigernes Opdragelse. Disse voxede op uden det ringeste Begreb om kvindeligt Arbejde og gennemstreifede i de Timer, som de ikke havde at tilbringe i Skolen, i vild Lediggang i Skove og Dale. Strikning, Syning og Udbedring af Klæder var dengang overhovedet ubekjendt i Stendalen. Ubekjendte med Alt, som bringer Orden og Glæde i Huset, og hvorved Kvinden viser sig sit guddommelige Kald som Hustru og Moder værdig og gjør Livet behageligt for Manden, forsømte dengang Stendalens Beboerinder sit Husvæsen og bortodslode Dagene i Lediggang.

Oberlin angreb dette Onde ved Roden. Han dannede med sin trofaste Wgtehustrues Hjælp Lærerinder og indrettede, ganske paa egen Bekostning, rummelige Sale i hver Menighed til saakaldte Strikkeskoler.

En simpel Pige, den fornævnte Lovise Scheppler, var herved den Gudsmands flittige Medhjælperste. Fra sin Barndom havde hun vaft hans Opmærksomhed ved sin Mildhed og sin hjertelige Kjærlighed især til Børn, og i sit 15de Aar turde hun som Tjenestepige træde ind i Præstegaarden, som hun for stedse med stor Grefsnagt havde besøgt. Fader Oberlin fandt snart i hende, hvad han behøvede for sine Strikkeskoler, og Lovise sølte sig lykkelig ved under hans Vejledning at kunne hellige Herren sine Kræfter i sit Arbejde for Menighedens smaa Børn og i den kjære Sjælesorgeres Husholdning.

Disse Skoler, først blot Strikkesholer, vare de første Smaa børns-Oppdragelsesanstalter i Europa. Fra Stendalen blev denne Indretning forplantet til England og derfra igjen til Frankrig, og prises uden Ret som en Opfindelse af det 19de Aarhundrede, hvoraf dette kan være stolt. I samme bleve de ubemidlede Folks Børn uden Betaling modtagne og passede, medens Forældrene forrettede deres Arbeide i Skov og Mark. De mindre Børn betragtede da Billeder og legede, de større spandt, strikkede og syede, og Opdragerinden fortalte dem alleslags, især bibelske Historier, lærte dem skjønne Psalmer, underviste dem i Sproglærens Begyndelsesgrunde, aabnede deres Hjerter for Religionens første Indtryk og førte de unge Sjæle ved Bøn og Forbøn, ved deres første Indtrædelse i Verden, hen til Gud og Frelseren.

I en saadan Skolestue var den hjærlighedsfulde Lovise paa sit rette Sted; som hun var ingen af Forstanderinderne sin Gjerning voksen, Ingen vidste saa fattigt, saa simpelt og levende at fortælle de skjønne Historier om Børnevennen, den Herre Jesus, Ingen virkede saa indtrængende og velfig-nessestribt paa de Svage saavel for Godt som for Ondt modtagelige Hjerter. Naar da om Aftenen Skoletimerne vare endte, Børnene vare gaaede hjem, og Lovise havde forvisket sig om, at Ingen af dem drev omkring paa Ga-den, da var hun i Fader Oberlins Hus den simple beskedne Tjenestepige, Husholderstjen, de 7 Børns Opdragerinde, som Fru Oberlin ved sin Hjemgang i Aaret 1783 havde efterladt sin Egtfælle, og som alle med trofast Kjærlighed sluttede sig til Lovise som til en Moder. Ved Lovises Orden og Sparommelighed hvormed hun befriede Fader Oberlin fra alle smaalige Husholdningsforger, blev det ham muligt at være for Menigheden det, han var, og at virke alt det Gode, som Herren lod ske ved ham, og som ofte grændsede til det Vidunderlige og Utrolige.

Vi have forhen berørt den Glendighed i legemlig og aandelig Henseende, som ved Oberlins Embedstiltrædelse var udbredt over Stendalen. Oberlin lagde sig denne Nød meget paa Hjerte. Med Bøn til Gud lagde han Haand paa Verket og arbejdede, saa længe det var Dag for ham, paa den ham betroede Jord's timelige og evige Vel. Han sønder slog med det guddommelige Ords Hammer den Jernstørpe, som laa om hans Sognebørns Hjerter; den tørre og ufrugtbare Jordbund gjordes mere blød og den himmelske Sæd strøedes deri; han rettede Dinene fra Jorden opad til Himmelen og indprentede i Hjerterne Troen paa Evangeliet's evige Sandheder, Kjærligheden, som har sin Udgang fra den evige Kjærligheds-Kilde og atter fører tilbage dertil, og det faste Haab paa alle guddommelige Forjættelsers Opfyldelse, og han lyste selv for Alle som et Exempel paa de reneste Dyrer, et Vidnesbyrd om hans indre Troesliv. Ikke mindre har Oberlin Omfjorg for sine Sognefolks timelige Vel; med sine egne Hænder gav han dem Flidens og Arbeidsomhedens Exempel; han pløiede og gravede med dem; hjalp dem at anlægge bedre Veie, at udtørre Moradser, at sprænge Klipper; han indførte Skjofnenurternes Dyrkning hos dem, lærte dem at forædle deres vilde Frugttræer, at anlægge bedre Enge, at forbedre Kvægavlen; han sendte

paa egen Beføstning unge Folk til Kjøbstæderne for at lære Haandverk, som i Stendalen endnu vare ubekjendte, og derpaa at sætte sig ned i deres Hjemstavn. Han drog nogle Erhvervsagrene derhen og med dem nogle med ham ligesindede Fabrikherrer, som ligeledes havde Hjerte for de stakkels Folks Ve og Vel, og hvis Familier endnu til vor Tid er vedblevne med at virke i Oberlins Land.

Bed sine medicinste Kundskaber tilveiebragte Oberlin en bedre Sygepleie; for hans Tid vare Apothek og Læge ubekjendte i Stendalen; Brændevin med Olivenolie var Universalmidlet, som snarere borttog den Syge end Sngdommen. Oberlin oprettede i sit Hus et Apothek for sine Sognebørn og leverede Lægemidlerne uden Betaling. Han var Læge, Chirurg og Arelader. Han lod et ungt Menneske fra Stendalen studere Medicin i Straßborg og uddannede Sygepleiersker, hvilke han paa egen Beføstning til de Syges Pleie sendte omkring i Landsbyerne. Han grundede et Folkebibliothek af gode nyttige Bøger, anlagde Gjældsafbetalings- og Sparekasser og rev ved alle disse Indretninger mangan Familie ud af deres tidligere Fattigdom. Dertil var Oberlins Hus et Fri-herberge, som var aabent for hver Ulykkelig; Fattige og Ulykkelige forlode det aldrig uden Trost og Hjælp; mangt et ubehageligt Forhold imellem Naboer, Venner og Slægtninger blev jævnet i hans Hus, mangan Tvist blev bilagt, mangt et Fiendskab forsonet, og da den værdige Olding indgik til sin Herres Hvile, begravd mere end 300 Familier ham som en Velgjører og Fader.

Saaledes virkede Oberlin som en tro Herrens Apostel i 59 Aar i Stendalen. I 48 Aar fra 1778 indtil hans Død i Aaret 1826, stod Lovise ved den værdige Gudsmands Side og hjalp ham med Raad og Daad ved alle hans Foretagender, ja meget Godt og Velsignelsesrigt blev udtænt og paabegyndt af hende. Lovise Scheppler var Oberlins Medhjælperste, hans Budbærerinde, den Fredsengel, som han saa ofte sendte til de nære og fjerne Hytter, hvor Trost og Hjælp behøvedes. Hun bragte de Trængende til alle Tider, baade Dag og Nat, Spise, Klæder, Lægemidler og Guds Ords Trost. I alle Huse saa man hende gjerne; hun var ualmindelig afholdt og æret; til 87 Børn i Menigheden stod hun Fadder, og de Fadderbreve, som hun efter Skik og Brug søiede til Fadder-gaven, opbevares endnu den Dag idag i mange Familier i Stendalen som Helligdomme og bære alle den Troes og den Kjærligheds Bræg, som besjælede den fromme Giverinde.

Alt dette gjorde Lovise med den hjerteligste Hengivenhed og den største Uegennyttighed, hun modtog aldrig den ringeste Betaling eller Godtgjørelse for en Uleilighed eller et Arbeide; tværtimod, hun gjorde Alt, som om dermed den største Binding var forbunden for hende. Endog i sin Husbonds Hus tog hun ikke imod nogen Løn, efter at Fru Oberlin var død. Oberlin vilde ikke tillade dette og bad hende flere Gange indstændig om at tage imod, hvad der rimelig tilkom hende. Men Lovise blev da altid meget bebrøvet og skrev engang følgende Linier:

„Aptaar 1793.

Kjære og omtførende Fader!

Tillad mig, at jeg ved Aarets Begyndelse begjærer en Raade af Dem, efter hvilken jeg allerede længe tracter. Da jeg nu staaar ganske fri, da jeg nu ikke mere har at bære min Fader og hans Gjæld, saa beder jeg Dem, kjære Fader, negt mig ikke den Raade, ganske at antage mig som Deres Barn; giv mig i Fremtiden ikke den ringeste Løn. Da De i Alt behandler mig som Deres Barn, onsker jeg ogsaa at være det i denne Henseende; jeg behøver Lidet til mit legemlige Underhold; hvad der kan foranledige nogle smaa Udgifter er Klæder, Strømper og Træsko, og naar jeg behøver saadanne, skal jeg sige det til Dem som et Barn til sin Fader. O, jeg beder Dem, kjære Fader, tilstaa mig denne Raade og anse mig som Deres tro og hengivne Barn.

Lovise."

Oberlin vilde aldeles ikke gaa ind paa det Forslag ikke at give Lovise noget Bederlag for hendes tro Tjeneste og troede at turde anvende en List, for dog fra Tid til anden at lade nogle Penge tilflyde hende. I den Hensigt lod han, som om det kom fra en Ven i Strassborg, med Post sende en Pengesum med Lovises Adresse. Denne gjættede snart Sagens Sammenhæng og tog ikke imod Pengene, men skrev et nyt Brev til sin Husbond i Sagens Anledning. Det løb saaledes:

„Kjære Fader!

Saa vil De altsaa betage mig den eneste Fornøielse, som jeg endnu havde, den, at tilbyde Dem min skyldige Tjeneste uden at modtage Betaling derfor. Jeg var altsaa endnu langt fjernet fra det Maal, jeg havde foresat mig, naar jeg endnu fremdeles skal modtage Løn af Dem, hvilket, hver Gang det skeede, bragte mit Hjerte til at bløde. O, det voldte mig megen Betsynring, men det synes mig, kjære Fader, at De ikke forstaa, hvad jeg føler for Dem, ei heller er jeg istand til at udtrykke det for Dem. Det er dog haardt at elske af Hjertet, uden at turde vise det i Gjærningen.

Jeg er med meget beklemmt Hjerte Deres meget hengivne Lovise."

Den tro, fromme Tjenerinde havde vist ikke Grund til at tvivle om Fader Oberlins Hengivenhed, thi hun var delagtig i hans hele Kjærlighed og agtet af ham som hans egne Børn. Disse vare hende ligeledes hengivne med den hjerteligste Kjærlighed. Lovise var et Lem af Familien, hun delte dens Glæder og Sorger, hun pleiede de Syge og Døende, og da Fader Oberlin efter et ligesaa moisommeligt som velsignelseskrigt Liv var hensovet, da hans trætte Støbhytte laa affjælet, omringet af hans Kjære, og Lovise vel følte, at hun i ham havde tabt en Fader, som fra hendes tidligste Barndom var hende Alt, da græd hun vel høit, men raabte dog med himmelsk Glæde i Blikket: „O salige Dag, velsignede Stund!"

Fader Oberlin blev af de Eldste og Menighedsforstanderne baaret til Graven; Stendalens ældste Uding gif foran Kisten med det Kors, som skulde sættes paa hans Gravhøi, Lovise havde givet ham det i Haanden og

med sine Lærere vædet Sørgesflore omkring det; men hendes Blikke skuede i Troen op til Himmelen, og hendes Sjæl længtes efter at skilles herfra og at være hos Kristus.

Fader Oberlin, som vel vidste, hvilken Skat hans Hus eiede i den troe Tjenestepige, efterlod sine Børn en Skrivelse, som de først skulde aabne efter hans Død. Den var af følgende Indhold:

„Mine meget kjære Børn!

Idet jeg forlader Eder, giver jeg Eder i Arv min tro Tjenerinde, som har opdraget Eder, den utrættelige Lovise. De Fortjenester, hun har af vor Familie, ere uendelige. Eders gode Moder tog hende før hendes 15de Aar til sig; hun gjorde sig nyttig ved sine Søner, sin Sver og Flid; efter Eders omme Moders tidlige Død var hun Eder en tro Bogterste, en omhyggelig Moder og Lærerinde, fort sagt Alt.

Hendes Sver gif videre; som Herrens sande Tjenerinde gif hun til alle Landsbher, hvorhen jeg sendte hende, for at samle Børnene omkring sig for at vise dem den almægtige og naadige Guds Gjæringer i Naturen, for at bede med dem og at meddele dem de Kundskaber, som hun havde modtaget af mig og Eders gode Moder. Alt dette var ikke et Dieblis Gjærning, og de mangfoldige Vanskeligheder, som ved disse Bessjæftigelser stillede sig iveien for hende, vilde have berøvet tusinde Andre Modet. Paa den ene Side var Børnens vilde, tøileslose Karakter til Hinder, paa den anden Side deres daarlige, uforstandige Sprog. En tredie Hindring var de flette Veie og det raa Veirlig, som hun maatte trodse, dertil Klipper, Vandflem, Regnskyl, Storme, Kulde, Hagl og Sne. Intet holdt hende tilbage, og naar hun om Aftenen kom hjem, udmattet, gjennemblødt, stiofrosen af Kulde, bar hun endnu Omsorg for mine Børn og mit Husvæsen. Saaledes ofrede hun til min Tjeneste og vor Guds Tjeneste ikke blot sin Tid og sine Gaver, men ogsaa sin egen Person og sin Helbred. Nu har hendes Sundhed i flere Aar ved overdreven Anstrengelse været ganske ødelagt, fordi hun for tidt for hastigt var gaaet over fra Varme til Kulde og fra Kulde til Varme, fra Sved til Frost, — fordi hun ofte til over Ræerne har vadet i Sneen, hvorved mangen Gang hendes gjennemblødt og derefter frozne Klæder, medens hun gif, saarede hendes Rnø, indtil Blødet; hendes Bryst har lidt Skade, Alt i hende er ødelagt og ikke istand til endnu at taale Noget.

J ville maasse sige, at hun ved den gode Løn, jeg gav hende, blev holdt skadesløs? Nei, kjære Børn, nei! Vider, at siden Eders kjære Moders Død har jeg aldrig kunnet formaa hende til at tage imod den ringeste Løn. Hun anvendte de ubetydelige Renter af sin Arv til at gjøre vel med og modtog blot som en Foræring undertiden et Stykke Tøi fra mig af mit Forraad, som jeg skyldte hendes Sparommelighed og hendes Trofskab. Dømmet selv, kjære Børn, hvilken Gjæld J for mig have at overtage til hende, og hvor umuligt det er, at J nogenstunde kunne gjøre for meget for hende.

J Eders Sygdomme og Lidelser og i mine, hvor megen Mattevaagen, Sorg og Uro!

Endnu engang, jeg giver Eder hende i Arn. Ved Eders Omhyggelighed, som J ville bevise hende, kunne J bevise, om J have Urefrøgt for Eders Faders sidste Villie, som altid har indplantet Eder Taknemmelighedens og Belgjorenhedens Pligter. Dog jo, jo, J ville opfylde mine Dnsker, J ville fra Eders Side Alle med hverandre og Enhver for sig være for hende, hvad hun var for Eder, saa meget Eders Midler og Eders Nærhed ville tillade det.

Værer Gud befalede, mine kjære Børn.

Eders Fader: J. F. Oberlin."

Oberlins Børn vilde naturligtvis efterkomme deres kjære Faders Villie og ikke blot betragte Lovise som deres Søster og moderlige Veninde indtil Enden, hvilket de vel allerede længe havde gjort, men ogsaa lade hende faa en Arvpart af deres faderlige Efterladenskab. Men Intet kunde formaa den gamle Tjenerinde til at tage imod dette Tilbud og at forringe Oberlins allerede for ubetydelige Arn.

J Aaret 1829 blev der Lovises Fortjenester en stjern jordist Krone til Del. En rig Greve i Frankrig ved Navn Hr. de Monthyon havde udsat en Kapital, af hvis Renter nogle „Dydspræmier“ skulde uddeles. Lovise modtog den store Præmie, og hoist hædrende for hende vare de Vidnesbyrd, som ved denne Leilighed bleve indsendte om hende, hvorefter Lovises hele Liv blot var en Række af Dyder, som gave Vidnesbyrd om hendes indre Troesliv, og som de øverste kirkelige og verdslige Vurgheder skjenkede udelte Bisald. Præmien bestod af 1000 Spd. Lovise modtog den med rørt Hjerte og med Tak til Gud og anvendte efterhaanden Kapital og Renter i velgjørende Diemed. J sin sidste Villie bestemte hun, hvorledes Resten skulde anvendes, og betænkte derved mange Foranstaltninger til Guds Riges Fremme, iblandt andre ogsaa Opdragelsesanstalten for fattige Børn ved Straßborg, som hun var meget hengiven.

Skjont bedaget og svagelig vedblev Lovise dog efter Oberlins Død med stor Flid og sjelden Trostid at forestaa Strikketolen i Waldbach. Sin høieste Glæde fandt hun i Børnernes Kreds, hvis Tal var over 100, og som alle hang ved hende med inderlig Kjærlighed. Desuden uddannede hun stedse nye Forstanderinder for de andre Skoler i Stendalen og bestyrede saa længe hun levede, den af Fader Oberlin stiftede Vaaneanstalt, som uden Renter og Forfaldstid udlaante Penge til de Trængende. Sig Discipelinden Tabitha, syede hun endnu Klæder for de Fattige, hjalp Alle med gode Raad, trostede, hvor hun kunde, de bedrøvede Sjæle og blev saaledes endnu længe Alles Belgjorerinde.

Indtil 5 Dage før sin Død fyldte hun endnu hele sin Virketreds. Hun følte, at hendes Endeligt nærmede sig; 74 Aar med stadig Møie og Arbeide havde brudt hendes Kræfter. Hun frygtede ikke Døden; tværtimod, hun ønskede den med barnlig Hengivenhed i Guds Villie og havde allerede

i længere Tid det Ligtoi liggende, som man skulde iføre hende, naar hun var hensovet.

Den 25de Juli 1837 døde hun; hendes Død var den Retfærdiges Død. Hendes Begravelsesdag blev en Sørgedag for hele Stendalen, der begræd Lovise som en bortvandret hoitæret Moder. Et uoverskueligt Ligtog, hvorved Alle mødte i Sørgeskader, ledsagede hendes Lig fra Waldbach til Kirkegaarden i Foudan, hvor, som hun stedse havde ønsket, ogsaa hendes Hvilested var beredt, ved Siden af den Mand's Grav, hvem hun gennem sit hele Liv saa trolig havde staaet ved Siden.

Hendes Begravelse var simpel og rørende, og de Taarer, som derved bleve udgydte, fremaldtes af den reneste Kjærlighed og den inderligste Taknemmelighed. Rigeligen flode de endnu i Kirken i Foudan, efter at hendes Lig var overgivet til Graven, medens hendes Afkedsord, som vare fundne iblandt hendes Papirer, bleve oplæste. De skulde efter hendes Ønske ved hendes Jordefærd oplæses for Menigheden og de løde saaledes:

„Allerede i nogen Tid har jeg havt en Aelse om, at Herren snart vil kalde mig bort fra Verden; derfor har jeg besluttet her at nedskrive min sidste Billie.

Allerede i mange Aar har jeg til min Ligtext udvalgt vor kjære Frelfers Ord, Luk. 17, 10: „Naar I have gjort alle Ting, som Eder ere befalede, saa siger: vi ere unyttige Tjenere; thi vi gjorde det, som vi vare skyldige at gjøre.“

Jeg beder vor kjære Hr. Pastor at holde sig dertil og ikke sige et Ord til Ros over mit Levnetsløb. Thi Paulus siger 1 Kor. 4, 7: „Hvad har du, som du ikke har annammet? Men dersom du og har annammet det, hvi roser du dig, som om du ikke havde annammet det.“

Altsaa Gud, hans Gode, hans Magt skal Alt tilskrives, som vi have modtaget ved hans Naade. Thi hvad ere vi uden hans Bistand? Hvorledes skulde vi prise og rose os, da jo Alt, hvad vi formaa, hvad vi eie, vort ganske Liv, er en Naadegave af Gud, og jeg kan kun udbrøde med Tolderen: Gud vær mig Synden naadig og antag mig ved din Barmhertighed.

Jeg siger alle mine Belgjørerere og Belgjørerinder Farvel. Herren velsigne dem og belønne dem i Evigheden for det Gode, som de have gjort mod mig, og for den Omhyggelighed, som de have udvist imod mig.

Jeg siger alle vore Venner og Veninder, alle vore Naboer Farvel; jeg takker mine Søstendebørn for den Tjenstvillighed, som de stedse have bevist mig; jeg beder alle mine Gudbørn at søge Livet i Kristus; jeg siger Farvel indtil det store Gjenstyn, hvor jeg ønsker at finde dem igjen i den salige Evighed.

Og I, mine kjære Børn fra Strikkestolen i Waldbach og i hele Menigheden, jeg siger Eder Farvel; jeg forlader Eder, men blot legemlig; jeg beder Herren, at han vil velsigne Eder og drage Eder til sig. Tænker ofte paa Eders Lovise, som har elsket Eder meget. Jeg beder Herren at han

vil indgive Eder den samme Kjærlighed, Urefrygt og Lydighed for den Person, der skal træde i mit Sted, som J have bevist mig. Ja, gjører det, kjære Vorn! jeg skal i Evighed glæde mig derved.

Lev til Slutning vel, du hele Menighed! O, hvor gjerne gad jeg bringe vor salige Præst og Fader, naar jeg ser ham der, gode Efterretninger fra hans Menighed, som var hans Hjerte saa dyrebare. Men at . . . O Herre Jesus, du, som er kommen at søge det Fortabte, for ved din Naade og din uendelige Barmhertighed alle vor Menigheds vildfarende Faar tilbage; gjør deres Hjerter bløde; tag bort fra dem den sorgelige Letsindighed, hvormed de møde dit Ord og din Undervisning. For, o for til Liv, Herre Jesus, alle levende Døde i vor Menighed. Amen, Amen!

Dg J, kjære Veninder, Forstanderinder, nu, da jeg forlader Eder indtil det store Gjenstyn, vil jeg bede Eder om ikke at tabe Taalmodigheden, men at fordoble Eders Mod, Eders Iver og Eders Nidkjærhed, for at vise denne unge Hjord Veien til Visdom og Dyd, for at lede denne modtagelige Ungdom til vor gode Forlæser, den store Børneven. Søger i Særdeleshed at indpode i dem Afsty for Lagn, Banden, Ulydighed og alle Laster og Synder.

O kjære Venner, J Alle, som ere kaldede til Ungdommens Undervisning, Herren har paalagt Eder et ædelt og moisommeligt Arbejde, gid J maa bruge det til hans Ære og til hans Pris indtil Hofstens Tid."

Disse vare Lovises Afstedord. Hun er indgangen til den Hvile, efter hvilken hendes Sjæl længtes. Hun ser nu den, paa hvem hun har troet, hun skuer med Fryd sin Forløser, hvis Kjærlighed har kjøbt ogsaa hende. Saa taledes en værdig Efterfølger af Oberlin ved Lovises aabne Grav, og vi kunne ikke bedre slutte disse Blade, end naar vi meddele Noget af hans Digtale.

„Hun er salig! Vi kunne udtale dette med fuldkommen Visshed, og der er Ingen iblandt os, som ikke skulde udraabe: Gid ogsaa jeg kunde dø denne Retfærdiges Død.

Men lader os vogte os for at stufte os over Aarsagen til hendes Salsighed eller over den sande Grund for vort eget Haab. Lader os vogte os for at give Skabningen den Ære, som blot tilkommer Skaberens og vore Sjæles barmhertige Forløser. Dg da vi saa let lade os blænde ved Skinnene, saa lader os vogte os for at glemme ham, som giver det haade at ville og at udrette. Vor kjære Hensovende vilde i det Mindste ikke høre Skylden for en saa beklagelig Vildfarelse; J Alle, som have kjendt hende, J vide, om hun nogenstinde har tilladt at man vilde røve Herren den Ære, som tilkommer ham. J vide, om hun nogenstinde har rost sig af Andet, end af sin Skrobælighed, for at al Ros maa alene gives ham, som alene er tilbedelsesværdig og god; J vide, om hun nogenstinde har stammet sig for at beskænde sin Glendighed og Utrofast; alt Godt, som var hende forundt at gjøre, tilskrev hun alene Kristus og hans Barmhertighed.

Christus altsaa vorde priset over denne Grav, som han blev det ved

vor elskede Søsters og Moders Liv. Hun var en Synder, som vi; som os, fattedes der hende Vre for Gud; som vi, var hun under Forbandelsens og Dødens Nag; men hun havde hørt det glade Budskab, at Jesus Kristus er kommen til Verden for at gjøre Syndere salige. Hun havde annammet dette Budskab med Glæde og Tillid. Hun havde kastet sig for sin Frelser's Fødder med den dybe Følelse af sin Syndighed og Fattigdom. Derfor vederfores der hende Barmhertighed; derfor tilraabte hende den Herre, som er sagtomodig og ydmyg af Hjertet: Staa op, min Datter, dine Synder ere dig forladte. Derfor beklædte han hende med Retfærdigheds Klædebon og lod hende gaa over fra Døden til Livet.

Hendes Gjerninger, hendes rene, ædle Liv, hendes prøvede Hengivenhed, Kjærlighed og Iver vare blot en Frugt af hendes Forløsning og ikke Aarsagen dertil; de vare Guds anden Naade, føiet til den første, det Segl, som Herren paatrykker Sine, for at man maatte kunne adstille hende fra dem, som ikke have Tro, eller som blot have den i Munden eller paa Læberne.

Ja, vi Alle, uverdige Syndere, som vi ere, kunde gjøre det Samme, som vor kjære Hensøvede har gjort, naar vi havde samme Tro, samme Tillid til Herren, samme Ydmyghed.

Naar vor Fromhed staa saa langt tilbage for hendes, naar de Fortjenester, som vi mene at have, ere saa faa i Sammenligning med dem, hun havde, saa er det vistnok ikke, fordi vi have en ringere naturlig Kraft, men fordi vi ikke noksom ere gjennemtrængte af Erkjendelsen af vor Uendighed, fordi vi ikke ere smaa nok i vore egne Dine, fordi vi ikke med tilstrækkelig Hengivenhed kaste os ned for Korsets Fod.

Vi tro vel, men vi tro mere med Hukommelsen og med Forstanden, end med Hjertet. Vi søge vel Herren, men vi hænge os ikke ved ham, som den Stikbrudne klamrer sig fast til det sidste Brædt; vi gribe ikke hans Haand, som den, der føler, at han vil synke ned i en Afgrund. Vi elske vel Kristus, men vor Kjærlighed til ham er saa kold, saa tilbageholdende og frygter altid for at gjøre for meget.

Vor gode Lovises Exempel skal bestræmme og ydmyge os. Hun er vel ikke mere iblandt os, denne fromme Tjenerinde, som det allerede opbyggede at se, og hvis Ord alle vare en levende Prædiken; men vi have noget bedre end hendes Berson, vi have den Kilde, hvorfra hun selv har øst alt sit Gode. Har Herren ikke lovet at være hos Sine indtil Verdens Ende? Tivhder han dem ikke daglig sin Naades Fylde? Den gode Frelsermand venter ikke, til vi komme til ham, han banker selv paa vor Dør og beder os hønlige om ved ham at modtage Bønnen hos Gud.

Skulde vi foragte hans Røst? Skulde vi tillade, at han forgiæves udstrækker sine Arme til os? Vi, som ikke kunne give ham Andet, end et Hjerte opfyldt af Synden, skulde vi ikke ile til ham og modtage af ham et nyt Hjerte?

Vi, som beklage Savnet af vor gode Lovise, skulde vi ikke bede Herren

om, at han maa opvække i os nye Redstaber for sin Barmhertighed, at han over Enhver af os i rigt Maal maa udgyde den Aand, som han har udgydt over sin ydmyge Tjenerinde.

Herre! Din Aand, den er det, som vi begjære. Fra vor Elendigheds Dybder, fra vor store Fornedrelses og Ondskabs Afgrund raabe vi til dig, du vor Gud.

O, naar du vil det, saa blive vi rene, naar du vil det, saa se vore Dine, saa staa vore Fodder fast, saa aabner sig vor Mund til at love dig og at prise dine Gjerninger. Intet er umuligt for dig, o Gud! Udsend din Aande over de tørre Dødningsbeben; beseir vore Sjæles Modstand, og her, som overalt, lad hvert Knæ boie sig i Jesu Navn og besejrende, at han er en Herre til din Gæde og til Alles Frelse.

Men ham, som har elsket os først og dyreføbt os ved sin Død, ham være Lov og Pris fra Evighed til Evighed. Amen!"

Den tydske Keiser.

Keiser Wilhelm af Tydskland feirede den 22de Marts sidstleden sin 90aarige Fødselsdag, og det tydske Folk, som hvert Aar har erindret hans Fødselsdag som en Høitidsdag, har feiret den som en national Fest.

Hvilket mærkværdigt Tidsrum i Menneskeslægtens Historie har ikke Keiser Wilhelm gennemlevet?

Nogle Maaneder efter hans Fødsel, eller i Oktober 1797, tvang General Napoleon Buonaparte Østerrige til Freden i Campoformio. I de første 10 Aar af Prinds Wilhelms Liv steg Frankrige til Høiden af Storhed og Magt. Han var ikke 10 Aar gammel, da den forfærdelige Fiende ved Jena og Auerstädt nedslag Preussens Storhed. Hans Moder, han selv og hans Søskende maatte flygte fra Berlin og undgik med yderste Nød at falde i de feirende Franskmænds Hænder. Hans Fader raadede ikke over mere end en Brokdel af sit Rige, da han den 1ste Januar 1807 udnævnte Prinds Wilhelm til Officer. Ved Freden i Tilsit maatte hans Fader tomme Ydmygelsens Bæger til Bunden, — saa ogsaa hans Moder, den for sin Ekshøjhed og sine Dyder saa berømte Dronning Luise. Ved sit Møde med Keiser Napoleon bød denne Fyrstinde Krigsjættten en Rose for Magdeburg, men fik herpaa et tjølgt Afslag. I Versailles og Frankfurt a. M. 1871 fik Frankrige undgjelde for disse Ydmygelser. Thiers bød ikke en Rose, men en Milliard Franks for Fæstningen Metz, men forgjæves.

Keiser Wilhelm er sin Armees første Soldat, ligesom dens ældste og første Officer. Sit første Felttog gjorde han i 1814 mod Napoleon I, sit sidste 1870—71 mod Napoleon III. Han var i 17-Aarsalderen med i Slaget ved Brienne den 28de Februar 1814. Ved Bar sur Aube samme Aar viste han stort Mod og Koldblodighed. Keiser Alexander I af Rus-

land gav ham derfor St. Georgordenens 3die Klasse. Allerede nu var han populær blandt Tropperne, Soldaterne fandt mere Behag i den tapre unge Prinds Wilhelm end i hans ældre Broder, den „umilitære. æstetiske Kronprinds“ Fredrik Wilhelm.

Den 30te Marts 1814 deltog Prinds Wilhelm i Slaget ved Paris. Det var første Gang, han med Vaaben i Haand stod udenfor denne Stad. Det følgende Aar, den 13de Juni, saa den ham for anden Gang som Seierherre inden sine Mure. 56 Aar derefter stod han atter som Seierherre derudensfor, næsten hele Frankrige laa da skjælvende ved hans Fødder, men han drog dog denne Gang ikke selv ind i Paris. Hans Tropper gjorde det i hans Sted.

Men ikke blot Frankrige har han ydmyget, men ogsaa Østerrige, som han har kastet ud af Tydskland igjennem 1866 Aars Felttog.

Ved Sadowa lagde han for Dagen samme Mod og Koldblodighed som under 1814 Aars Felttog. I dette Slag var Kong Wilhelm inde i den værste Kugleregn. Da Bismarck Gang paa Gang bad ham forlade sin farlige Stilling, svarede han smilende: „Hvor skal jeg vel da som Krigsherre være, naar min Armeé er i Ilden?“ Bismarck gjentog da: „Som Major i Landeværnet har jeg intet Raad at give Deres Majestæt, men som Ministerpræsident og som den, der for det preussiske Folk har at svare for dets Konge, er jeg pligtig til at bede Deres Majestæt ikke paa denne Maade udsætte Deres Person for Farer.“ Kongen red da tilbage i Ro og Mag. Urolig herover reiste Bismarck sig i Sadelen og gav med sin tunge Rytterskoble Kongens Hest et saadant Spark, at den først gjorde et Hop og siden galoperede afsted. Kongen studsede, men forstod tilfulde Marsjagen til den Frihed, Bismarck tog sig, og gjorde nu strax, hvad han ønskede.

Seiren ved Sadowa afgjorde Krigen til Preussens Fordel. De Landvindinger, dette Land erholdt ved Freden, var store. Lige siden Hohenzollernerne blev Herstere i Brandenburg, hvilket skeede 1415, har enhver Kurfyrste af dette Land forøget sine Besiddelser, senerehen ogsaa enhver Konge af Preussen.

Men ingen Hohenzoller har dog forøget den Brandenburg-Preussiske Stat i saa høi Grad som Kong Wilhelm i 1866. Slesvig-Holsten, Hannover, Nassau, Høssen-Kassel, Frankfurt a. M. m. m. indforlivedes da i Preussen, hvis to adskilte Dele saaledes bleve forenede.

Men denne heldige Krig lagde ogsaa Grund til Tydsklands Enhed under Kongen af Preussens Ledelse. Det nordtydske Forbund var en Følge deraf, det tydske Riges Oprettelse blev atter en Følge af den heldige Krig med Frankrige 1870—71. Efter Initiativ af Kong Ludvig II af Bayern bød de tydske Fyrster og frie Steder Kong Wilhelm den tydske Keiserkrone. I den mest glimrende af Versailles Sale, i gallerie des glaces, hvor den stolte Ludvig XIV saa ofte havde thronet, erklærede Kong Wilhelm for 30 a 40 tydske Fyrster og for Repræsentanter for alle de i Tydskland staa-

ende Regimenter samt den tydste Rigsdags Præsidenter, at han for sig og sine Efterkommere modtog den ham tilbudte Værdighed. Ottonernes og Hohenzollernernes keiserlige Scepter var nu overleveret i Hohenzollernernes Hænder, og det i selve Frankrige, udenfor Murene om Frankriges stolte Hovedstad, i selve Ludvig XIV's Indlingsflot Versailles.

(Efter „Morgenbladet.“)

Fra Afrikas Vestkyst.

(Uddrag af Breve fra en Landsmand).

III. *)

St. Louis, Senegal, 25de Februar 1887.

— — — Stjont jeg ved, at det er en betænkkelig Sag at ville give sine Breve et altfor solid Indhold, og at naar man vil belære, resikerer man lettelig bare at blive fjedelig, tror jeg dog at burde prøve paa, at meddele noget yderligere angaaende Kolonien og dens Befolkning. Det har interesseret mig selv, efterhaanden at faa lidt nærmere Rede paa Forholdene, og jeg haaber, at ialfald en og anden af dem, som kommer til at læse mit Brev, vil dele denne Interesse.

Kap Verde. — sondenfor hvilket Dakar og Gore er umiddelbart beliggende, medens St. Louis ligger ca. 150 Kilometer nordligere — danner et aldeles isoleret, heller ikke meget hoit eller udstrakt Fjeldparti. Ellers er Landet sladt indover til den østlige Del af Kolonien, der opstuldes af den anseelige Fjeldkjæde, Futa-Djallon, hvis høieste Toppe endog skal naa op i Sneregionen. Stjont deres Hoide iøvrigt er omstrideret. Det er i ethvert Fald fra disse Fjelde, at foruden andre Vasdrag de store Floder Senegal og Niger have sit Udspring. Hvad Senegal angaar, er det den og dens mange Bieløve, Landet her kan talke for, at ikke ogsaa det horer med til den store Ørken, som i al sin nøgne Mægtighed ligger saa nær ind paa det. Men disse Vandløb, som i Regntiden, Maanedørne Mai—Juli, svulme mægtigt op og brede sig udover vide Strækninger, skulder Landet sin paa mange Steder overordentlig store Frugtbarhed; men saa skulder det dem ogsaa denne Klimatets Farlighed og Usundhed, som vistnok til enhver Tid vil komme til at hindre Landets naturlige Hjelpekilder fra at komme til deres fulde Ret.

Om nogen rationel Dyrkning af Jorden i europæisk Forstand kan der i det Store taget ikke være Spørgsmaal. De Indsødte ere for dovne og ligegyldige til at indlade sig paa saadanne Vidloftigheder; det maatte være europæiske Kolonister, af hvem Arbeidet væsentlig skulde udføres. Men da Arbeidet maa foregaa i August og September, det vil sige umiddelbart efter Regntidens Ophør, da Vandet gaar tilbage og efterlader uuoadelige Sumpstrækninger, hvis Uddunstninger ere saa meget mere voldsomme og dødbrin-

*) Se forrige Bind S. 291.

gende, fordi Temperaturen samtidig er paa sit Høieste, sædvanligvis nogle og firti Grader R. — saa kom Europæerne til at dø som Fluer istedetfor at kunne udrette Noget som Jordbrugere. Da altsaa de Hvide ikke kan og de Sorte ikke vil, er der Lidet eller Ingenting at gjøre. Det har vistnok ikke manglet paa Bestræbelser, men for det Meste er de strandede, og Resultatet opmuntrer ikke til videre Fortsættelse. Saavel af Regjeringen som af et allerede i 1874 dannet Selskab til Jordbrugets Fremme er der gjort ikke ringe Anstrengelser for at saa de Indfødte til at modtage Hjælp og Veiledning. Frø og Planter uddeles saaledes gratis til Hvemsomhelst, men der er næsten Ingen, som benytter sig af det. Under den nordamerikanske Borgerkrig stræbte man af al Magt at saa Befolkningen til at lægge sig efter Dyrkning af Bomuld, der vilde blevet overordentlig lønnende, da det viste sig, at Jordbunden o. s. v. egnede sig fortræffeligt dertil; men nei, det kostede for meget paa, der skulde mere Arbeide til, end det konvenerer den sorte Mand at præstere, naar han ikke har Slavepistken over sig, — og enkelte vildtvoksende Bomuldsplanter er det Gæste, som minder En om denne Landets forsmættede Rigdomskilde. Hvad iøvrigt angaar det ovennævnte Selskab, skulder jeg dog at nævne et enkelt ynligt og fortjensfuldt Resultat af dets Virksomhed: det er en hel Del prægtige Træplantninger her i St. Louis, i selve Byen og i den nærmeste Omegn. Den store Behagelighed af alle disse store stuygefulde Træer og deres Nytte ikke mindst i saniter Henseende har gjort sig saa meget stærkere gjældende, som Trakten var ganske træløs.

Hvad der dyrkes og plantes i den frugtbare Jordbund, er altsaa forholdsvis lidet. — saavidt det rækker til Befolkningens eget Behov af Kornvarer: Mais, Lindser og fornemmelig Ruskus, en Art Hirse, der synes at udgjøre Hovednæringen for den store Masse. Der er dog en Art Avling, som danner en Undtagelse fra den ellers almindelige Slaphed i Produktionen, — Dyrkningen nemlig af Arrachides, som udgjør Hovedgjenstanden for Koloniens hele Export. Hvad Arrachides er, tiltrænger formodentlig en Forklaring. Det er en ogsaa under Navn af Jordnødder kjendt Frugt i Hylstere, der udvikles under Jorden, og som har Form af tvende med hinanden forbundne Kugler og indeholder hver tvende Erter eller Bønner. Disse have en behagelig Smag og lade sig anvende som Fødemiddel, hvortil de da ogsaa for nogen Del benyttes. Det er imidlertid ikke i saadan Hensigt, de udføres; men af Jordnødderne presser man en Olie, hvis industrielle Bestemmelse bl. A. er at afgive Fedtstoffet ved den kunstige Smørefabrikation. Naar altsaa Margarinsmøret for Mange staar saa afstrækkende, fordi de tror, at det udelukkende er Fedtet af udtjente Heste, som deri serveres dem, kan det kanske være til Beroligelse at erfare, at ærlig vegetabilsk Olie af afrikansk Oprindelse dog ogsaa er med i Blandingen. Hvilke enorme Kvantiteter, der medgaar af denne Vare, kan sluttes deraf, at Exporten af Arrachides fra St. Louis og Dakar i 1883 androg til 70 Millioner Kilogram til en Verdi af 17½ Million Fransk. — Af Udsørfelsartikler er forøvrigt ikke Andet at nævne end Gummi og Kautchuk, der af de Indfødte

uden stort Bryderi indvindes af de vildtvorende Fikus- og Accaciatræer, som danne store, mægtige Skove; før i Tiden var disse Produkter de væsentligste for Exporthandelen, men spiller nu en forholdsvis underordnet Rolle.

Klimatets Farlighed især i Nedre-Senegal er ødelæggende ikke blot for Mennesker, men ogsaa for Dyr. Derfor er Dyrebestanden liden, Kreaturerne smaa og vantrevne, og Kameler, der ivoirigt heller ikke skulle trives og holde længe ud, omtrent de eneste Lastdyr, der mere almindelig benyttes. Nogle Dyr og Vælsker ser man vel ogsaa undertiden. De smaa, kvikke, i Regelen meget vakre Heste bruges kun til Ridning.

Kolonien Befolkning stiller sig ud i tre distinkte Kategorier: de Hvide, Mulatterne, eller med en almindelig brugt Benævnelse de Farvede, og endelig de Sorte. Mellem disse tre Kategorier indbyrdes raader en indgroet Modvillie, som man vist uden Overdrivelse kan karakterisere som Had. De Hvide have til enhver Tid behandlet de Indfødte med en æggende Overlegenhed og Hensynsløshed. Først og fremst har dette vaft og vækker fremdeles Uvillie hos de Farvede, som i rigt Maal ere i Besiddelse af de blandede Racers sædvanlige, mindre heldige Egenheder: Avindshge og Mistænkelighed ved Siden af Upaalidelighed, — og af hvilke derhos ikke saa faa i Europa have erhvervet sig den samme aandelige Udvikling som de Hvide, hvorhos de mindst i ligesaa høi Grad som disse ser ned paa Befolkningens Masse, de Sorte. Hvad disse angaar, er deres Sorgløshed saa stor, at de vist i Almindelighed ere lige glade med Hensyn til sin sociale Anseelse og dette desto mere, fordi den store Mængde lever i den bedrøveligste Bantundighed. Endog her i selve Hovedstaden og i dens nærmeste Omegn har jeg f. Ex. ikke truffet Noget af dem, som kunde opgibe sin Alder eller havde nogen som helst Rede paa Tidsregningen. Ifølge officielle Angivelser skal Koloniens Undervisningsbudget være opført med 300,000 Franks til Ecoles primaires, men disses Virksomhed synes at maatte være stærkt begrænset eller kun at efterlade sig sparsomme og flygtige Resultater. De Sorte her i Kolonien ere, saavidt jeg har seet, fremdeles den Dag idag Naturmennesker i Erdets fulde Forstand. De leve for Dagen med saare saa Behov. Føden skaffe de sig uden synderligt Bryderi; hvad Klæder angaar, saa er der jo tildels slet ikke Tale om saadanne, men et og andet Perlebaand og nogle Meter Bomuldstoi tilfredsstiller ialfald Fordringerne i den Henseende, — og kan de saa heril saa Tobak, har de Alt, hvad de ønske sig. Naturligvis gjælder dette kun den store Mængde af de Sorte. Der findes Undtagelser — Mænd med mere udviklede Aandsbevner, ofte med stor Intelligens, der ove betydelig Indflydelse over sine Stammesbrødre og optræde som disses Hovdinge og Repræsentanter.

Den franse Styrelse har til en vis Grad aabnet de modstridende Elementer inden Koloniens Befolkning legal Adgang til at kunne gjøre sig gjældende. Moderlandets Regjering repræsenteres ved den i St. Louis residerende Guvernør med en Underguvernør i Dakar, og naturligvis er disses og Administrationens Indflydelse afgjørende i en hel Del Sager. Koloniens

Militærbudget saavel som Udgifterne vedkommende forskjellige andre Administrationsgrenene udredes af den franske Stat og bestemmes uafhængigt af Kolonien, uden forsaavidt at denne har sin Repræsentant i Deputeretkammeret. Men som de franske Departementer har ogsaa Senegal sit Consul general, fremgaaet af Folkets Valg, og der er almindelig Stemmeret her som i Moderlandet. Naturligvis er det da ikke de Hvide, som ere de Dominerende her, og den stadige Opposition, der, uafhængig af politiske Sympathier eller Antipathier, bunder i Racehadet, giver nok mangen Gang Guvernoren nok at bestille.

Jøvrigt er det ikke saa, at de Indfødtes — visseelig i altfor mange Tilfælde meget forklarlige og undskyldelige — Uvillie mod sine hvide Beherskere noies med de mere platoniske Ubenbarelser, hvorom der kan være Spørgsmaal i Generalraadet. Senegal er vistnok en gammel Koloni, men Franskmændenes Herredomme udenfor Militærstationernes nærmeste Omraade er dog fremdeles af noget tvivlsom Art, og det hænder ogsaa nu af og til, at Naturen hos de Indfødte gaar over Optugtelsen, dog rimeligvis kun, naar de ved en eller anden Leilighed er bleven særlig ophidsede. Det er ikke længere siden end i afsvigte November Maaned, at en Lieutenant og 3 Soldater blede dræbte lige i Nærheden af Jernbanelinien mellem St. Louis og Dakar. Tidligere paa Aaret var Militærstationen *Bakel* i det Indre af Kolonien endog i flere Dage formelig beleiret, og det anses som et stort Held, at den blev undsat i Tide. Den Stamme, som her var paafærde, var rigtignok de stridbare *Sarakoles*, der i det Hele taget ere meget frygtede og ofte volde Regjeringen meget Bryderi.

Naar jeg ovenfor har sammensatt den indfødte Befolknings store Masse under Benævnelsen „de Sorte“, saa tiltrænges her en nærmere Forklaring. Der er en Uendelighed af forskjellige Stammer, stærkt afvigende fra hinanden i Sprog saavel som i Farve og andre udbortes Eiendommeligheder, — fra de kaffelovnsfjinnende *Bolofs*, som ere saa sorte, at endog deres Læber have denne Farve, om end af noget mattere Kuanse til de tobberfarvede, langhaarede *Peuls*. Ligesom om Naturen ikke havde gjort nok for at stille dem ud fra hinanden, udstyre de sig til Overflod selv med særegne Kjendemerker. Saaledes have *Malinkes* indridset et lidet Kors paa hver Kind, *Bambaras* tre lange Snit paa det ene Kind o. s. v. De saakaldte *Toucouleurs* barbere sine Hoveder fuldstændigt, og det sker — antagelig i Mangel af velstrøgne Kagefnive — ved Hjælp af Glas.

Blandinger — Nyt og Gammelt.

Lugten hos Kvinderne — En Advarsel. „Naturen“ skriver: Mange Mennesker opstiller som et Axiom Mandens og Kvindens Ligestillethed med Hensyn til saavel fysiske som intellektuelle Evner og ligeledes med

Hensyn paa Sansningens Finhed. Dette sidste især betragtes som saa givet, at de fysiologiske Lærebøger ikke engang umager sig med at fortælle det. Smidlertid skal der kun liden Undersøgelse til for at finde Forskjel. Saaledes er Følelsens virkelig finere hos Kvinden end hos Manden, og Resultatet heraf er ogsaa det, at Kvinden egner sig ulige bedre end Manden til fint Naalearbejde.

Hvad Syn og Hørelse angaar, saa foreligger der ingen Undersøgelse derom. Med Hensyn til Smagen synes Manden at have et betydeligt Fortrin for Kvinden.

Med Hensyn paa Lugtesansen har to Amerikanere, Nichols og Balley, anstillet en Række Forsøg. De tog en Del stærkt lugtende Substanser, som Nellikofse, Logesfentis, Blaashyre o. s. v., hvoraf de opløste en vis Del i Vand, f. Ex. et Centigram i en Liter Vand. Dernæst tillavede de spagere Oplosninger i en Række Flasker paa den Maade, at den anden Flaske indeholdt en halvt saa stærk Oplosning som den første, den tredje en halvt saa stærk som den anden og saa fremdeles nedover, indtil den sidste Flaske kun indeholdt Vand. Flaskerne blev mærkede i Bunden og blandede om hverandre, hvorpaa Forsøgsindividerne anmodedes om at ordne dem efter Lugten. Derved konstateredes først megen stor Forskjel mellem de forskjellige Individer; 3 Mænd kunde f. Ex. lugte Blaashyre, der var opløst i to Millioner Gange dens Volum Vand, en Kvantitet, som ikke engang den fineste kemiske Analyse kan paavise; Andre derimod lugtede ikke Blaashyren i 3die eller 4de Fortyndning. Men det interessanteste Resultat var den utvivlsomme Paavisning af Forskjellen i Lugtesansens Finhed hos de to Køn, idet det viste sig, at Mændene i Gjennemnit lugtede dobbelt saa fint som Kvinderne. Der prøvedes 44 Mænd og 38 Kvinder. Ingen af Kvinderne lugtede Blaashyren længere ned end i en Fortyndning med 20,000 Dele Vand, medens Hesteparten af Mændene lugtede den fortyndet med 100,000 Dele. Citronesen opdagedes af Mændene i 200,000 Ganges Fortyndning, medens Kvinderne først erkjendte den i 100,000 Ganges Fortyndning, altsaa dobbelt saa stærk. Det samme Resultat kom man til for alle de andre lugtende Sager. Naar Damer har Forhjelighed for Parfumer, saa kommer dette efter al Sandhæd ogsaa deraf, at deres Lugt ikke er saa fin, hvorfor de inkommoderes mindre af stærklugtende Sager.

Dette indeholder en Advarsel for Damerne om at være forsigtig med Brugen af Parfum, da de for Mændenes Næse er to Gange saa stærkt parfumerede som for deres egen.

Opgave.

(Indsendt).

Barnepiger i dette Land har ti Fingre paa hver en Haand fem og tyve Nægle paa Hænder og Fødder. Forklar det!*)

*) En saadan Opgave som denne kalder man en „Kjældermand“; og for at den ovenstaaende ikke skal gaa alene, skal vi her meddele en engelsk og en norsk Opgave til af samme Slags: 1) Hvorfor kan Norge ikke sejle? 2) Can you tell me of what parentage Napoleon the First was? Red.

Indhold: Hjemve (med Billede). — Et Overblik. — Lovise Scheppler. — Den tydske Keiser. — Fra Afrikas Vestkyst. — Blandinger - Nyt og Gamelt. — Opgave.

R. F. B. Portman,
Attorney at Law, Real Estate

AND
LOAN OFFICE,

PHELPS BUILDING, - - - - - DECORAH, IOWA.

C. R. WILLETT.
N. WILLETT.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEY'S AT LAW,
DECORAH, - - - - - IOWA.

H. P. JOHNSON, Sadelmager

Handler med

Sadler, Svøber, Bidsler etc.,

forfærdiger i sit eget Værksted efter Bestilling alle Slags Puder, Søleringe etc.

Decorah, - - - - - Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Køge- og Kaffeovne samt
Kobber- og Blisvarer, Gaardsredskaber og Værktøj, Bygningsmaterialier,
saa som Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Nie.

Kobber- og Blisvarer reparerer. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

R. F. GIBSON,

JUSTICE OF PEACE AND NOTARY PUBLIC,

REAL ESTATE, INSURANCE and COLLECTION,

DECORAH, - - - - - IOWA.

Afhandlinger og Fortællinger (6 ældre Hefter af „For Hemmet“) sendes for 25 Cts. (halv Pris); **Solvtalvise** og **den guldne ABC** (to aldgamle kristelige Folkesange) i et lidet Hefte, 10 Cts. Adresse:

A. E. H. on d i n, Box 1014, Decorah, Iowa.

Photograph-Galleri.

Undertegnede har just udstyret det Photograph-Galleri, som før eiedes af
A. W. Adams, med de nyeste, forbedrede Instrumenter og er beredt til at levere
Billeder af bedste Slags. Alt Arbejde garanteres. Et smukt Udvalg af Billed-
rammer, Photograph-Albums og Chromo-Billeder anbefales.

D. C. Brolaug.

Joe Both fra Sioux City, Assistent.

Ovenover S. M. Smiths Store, - - - - - Decorah, Iowa.

S. O. Wilson, MERCHANT TAILOR,

ALL WORK GUARANTEED.

Water Street, - - - - - Decorah, Iowa.

HALL & BAKER,
LIVERY and FEED STABLE,

Corner of Washington and Main Streets by the Bridge,
DECORAH, - - - - - IOWA

For **GANG SAWED LUMBER** and
North-Western **Barb Wire**

—Go to—

Ed. Riley, FLEMMINGS LUMBER YARD,
On Lower Broadway, - - Decorah, Iowa.

L. M. ENGER,
CITY : SHOE : STORE,

handler udeflukkende med

Skotski. Godt Assortment.

Forespørgsler pr. Post besvares hurtigt. — Lettere Varer kan sendes i Posten.

Varer af større eller mindre Vægt kan sendes C. O. D. pr. Express, naar man opgiver Express Office.

Med Ordres maa følge nøiagtigt Maal af Fodens Længde og Bredde i Tommemaal.

Adresse: **L. M. Enger,**

Decorah, Iowa.

I. L. Taylor, Resident Dentist.

Speciel Omhu anvendes paa Bevarelsen af de naturlige Tænder. Nye Tænder indsættes saavel paa gamle Rødder, som i Nabninger, hvor ogsaa Rødderne er borte. Tænder indsættes uden Indfatning, om det ønskes. Alle Gummi-Elastikums- eller Rubber-Plader overtrækkes med Guld til Forebyggelse af skarpe Bædster og anden Uleilighed. Alt Arbejde forsikres at give Tilfredsstillelse.

Office over **BEN BEARS** Clothing Store, Decorah, Iowa.

Tordenstjold's Biografi samt en Reiseskitse fra det hellige Land findes i 29de Bind af „Vor Hjemmet“. Sendes portofrit for \$1.00.

K. I. HAUGEN.

Dealer in

GENERAL MERCHANDISE,

Decorah, - - - Iowa.

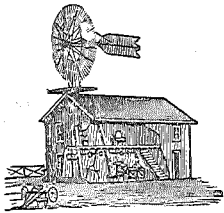
Decorah Business College

tilbyder et omfattende praktisk Kursus for \$30.00 (Terminens Længde efter Enhvers Behov). Man kan begynde naarsomhelst hele Aaret igjennem, og Skolen har ogsaa en Klasse for Damer. Bestyreren er en Bogholder med 35 Aars Praxis. Skolens 9de Aars - Cirkulær sendes til Enhver, som derom henvender sig til Bestyreren

JOHN R. SLACK.

Til Ungdommen: Det, som der ligger Magt paa for Eder er — ikke just at gaa paa Decorah Institut — men at have det alvorlige Ønske at blive oplyste og rettsafne Borgere. Det er meget ilde for en ung Person at sige: „Jeg har Intet lært, Ingen af mine Folk har nogenfinde lært Noget.“ Bedre er det at sige: „Jeg vil lære Noget, jeg vil ikke blive et unyttigt Individ i Verden.“ Hr. Breckenridge, Bestyrer af Decorah Institut, har været til Hjælp for mange Gutter og Piger fra Landet, som har staaet tilbage i Skolekundskaber. Han indbyder alle Læreløstne til at komme til hans Skole i Decorah.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre=Lege.
 DECORAH, - - - IOWA.

Halladay's Standard Geared & Pumping
WIND MILLS,
 Feed Mills, Pumps of all Kinds,
 Gas and Steam Fittings.
 Satisfaction Guaranteed.
A. A. CHANDLER,
 DECORAH, - - - - - IOWA.

Established

A. D. 1856

PIONEER DRUG STORE
 OF WINNESHEIK COUNTY.

E. I. Weiser, Druggist.

Drugs, Medicines, Paints, Oils, Wall Papers, Books etc.
Decorah, - - - Iowa.

Snodens Boghandel

er forsynet med Bibler, Nye Testamenter, Psalmehøger, Skolebøger, Andagtsbøger og anden kristelig Literatur. Katalog sendes frit.

Bogbinderiet anbefaler sig til Indbinding af Bøger, Tidsskrifter etc., saavel i finere som simplere Bind.

Adresse: Lutheran Publishing House, Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
 Office over Winnesheik County Bank, - - Decorah, Iowa.

G. I. Wendling,

forfærdiger

Raleshevogne og Buggier
og forøvrigt alle slags Hjoretoier efter Bestilling.
Reparationer udføres.

Bertsted paa Hjørnet af Washington St. og Broadway.

Decorah, Iowa.

182.

1887.

J. J. MARSH,

Decorah, Iowa,

keeps a full line of the leading farming implements. You will find at his warehouse the **Buckeye Seeder**, the **Eagle Adjustable Harrow**, the **Acme pulverizing Harrow**, the **Champion and Brown Corn Planter**, the **Haworth and Brown Check Rowers**, **Mowers and Binders**, **Ellwood and Thompson Corn Plows**, **Horse Hay Rakes** of all kinds, **Studebaker Wagons**, and **Buggies**, **Deere**, **Grand detour**, and **Norwegian Plows**, **Horse Corn Stalk Cutters**, **Feed Grinders**, **Shellers** and cet.; also keeps the best quality of binding twine.

I do not keep any traveling agent.

Please call, examine goods, and get prices. My Motto: not to promise more than I can do, and do all I promise.

J. J. Marsh.

CITIZENS SAVINGS BANK,

Winnebago Street, - Decorah, Iowa,

organiseret under Etaten Iowas Lov, den eneste Sparebank i Winnecheit County, driver almindelige Banksforretninger, sælger Pengeandvisninger ved Verter eller Post-Drover paa alle Steder i Norge og Sverige til laveste Priser.

Rente tilstaaes paa Indskud.

Der udstædes rentebærende Bankbøger, hvori til enhver Tid indskrives Indskud, smaa eller store, og der tilstaaes 4 pro Cent aarlig Rente, som betales 1ste Januar og 1ste Juli af alle Beløb, som da staa i Banken. Renten bliver adderet til Indskuddet eller kontant udbetalt til Indskydere efter Behag. Indskud kan ubrages igjen naar som helst. „En Daler sparet er en Daler bunden“, og der er ingen bedre Maade at gjøre dette paa end at indlætte den i en trygg Bank.

500 Indskud ønskes, store eller smaa. Penge til hvilkets som helst Beløb udlænes mod betryggende Sikkerhed.

George Phelps, Præsident.

C. W. Burdick, Kassjerer.

A. F. B. Fortman, Vice-Præsident,

E. J. Curtin, Assistent-Kassjerer.

Korsk Skrædderwerksted.

LEE BROTHER'S,

Merchant Tailors.

Et godt Udvalg af importerede Toier findes altid paa Oplag, og alt Arbejde forsitres at være af bedste Slags.

Bertsted i Water Street, skraas over for Winnecheit House, Decorah, Iowa.